

BOOKa

Цікаво про дитячу літературу та ілюстрацію

1'11

ТОП-10 зайчиків

Іван Андрусяк

Сашко Дерманський

Ганна Осадко

BOOKa

Цікаво про дитячу літературу та ілюстрацію

1'2011

ЗМІСТ

Новини_Світ.....9

Новини_Україна.....11

**ЖОВТІ
СТОРІНКИ.....13**

Сашко

ДЕРМАНСЬКИЙ:

“Мене часто дивує,
що дехто серед зна-
менитостей та «зі-
рок» чомусь вважа-
ють, що писати для
дітей легко!”

16

Колонка редактора

Мадлен Л'Енгл: Християнство, Космос та Любов.....27

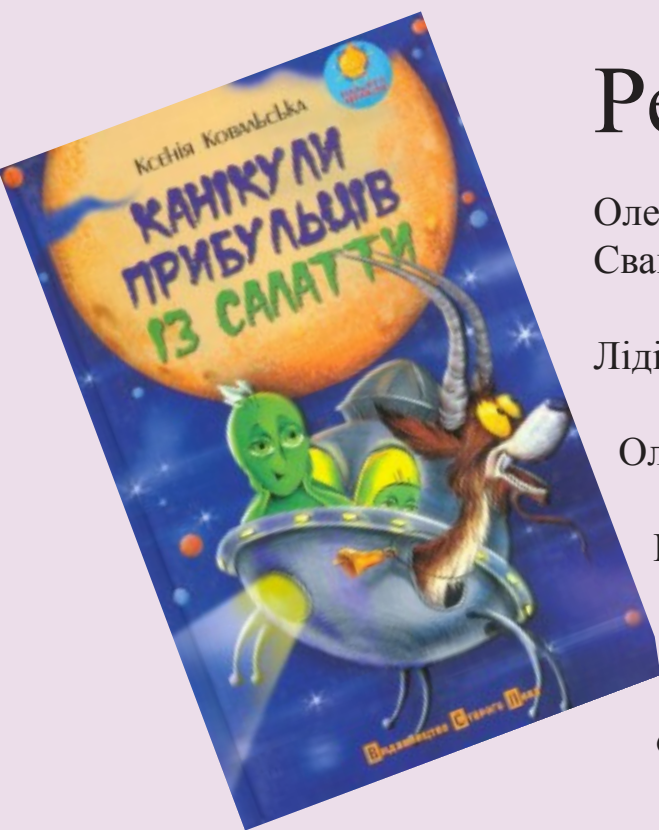
Ребека Стід «Коли ти дістанешся до мене».....31

Пластліновий світ Ганни Осадко

Авторська колонка письменниці Тетяни Щербаченко.....51

Рецензії.....53

Олександр Денисенко. «Межник, або Всесвітнє Свавілья. Ч. 1. На грані світла й тіні».....53

Лідія Чарська. “Князівна Джаваха”.....55

Олена Мацьків.” Країна Ніландія”.....57

Ксенія Ковальська. “Канікули прибульців із Салатти”.....58

Г.Гагерпун, К. Гагерпун. “У страху великі очі”.....59

61

Читанка

77

Олена Максименко....78

Місячна Соната.....78

Про Тхора.....81

Полярна Бурчалка.....83

Тетяна Щербаченко.....84

Тетяна Винник. Новорічна
казка.....85

Спецпроект: Зайчикові Дні

Чи носять шапку зайчики? Відповідає зай-
чикознавець і письменник Іван Андрусяк.....63

Хто боїться зайчиків? ТОП-10 книг про зай-
чиків і кроликів.....68

Анатомія Зайчика.....75

Перший. Весняний.

Краще пізно, ніж ніколи, подумала редакція журналу «ВООКа» і все-таки ризикнула залити в Інтернет свіжий номер після річної перерви.

Довгенько редакція збиралася купи, боролася з лінню, лінь боролася з редакцією, але зрештою редакція перемогла.

В цьому номері Сашко Дерманський розказує про Чудове Чудовисько і гонорари дитячого письменника в Україні, Ганна Осадко ділиться секретами створення ілюстрацій з пластиліну, а Іван Андрусак розкриває таємниці щодо зайчиків – де їх шукати, як розпізнати та що подарувати при зустрічі. Більше того, зайчикам та кроликам як символу нового року, в цьому номері присвячена ціла спецтема.

Є в цьому номері і кілька матеріалів із зимовим настроєм, так би мовити, вибране з таких і не народженого зимового номеру журналу.

Крім цього, безліч рецензій на дитячі книги, цікаве від Оксани Луцківської та свіжа Читанка в кінці журналу. Приємного гортання, читання та роздивляння!

І, звичайно, «ВООКа» дякує всім тим людям, хто брав активну участь у створенні цього номеру – писав, малював чи просто підтримував добрим словом, а також всім тим, хто чекав на нього і повсякчас нагадував про це.

Якщо у вас є побажання, зауваження, скарги чи просто потреба висловити свою думку – пишіть на нашу поштову скриньку –

booka.magazine@gmail.com

Ми також будемо раді всім тим, хто хоче писати і малювати для нашого журналу, пише казки чи вірші для дітей. Пишіть!

*Реінкарнована
редакція журналу «ВООКа»*

Корній Чуковський – найтиражніший

У 2010 році найтиражнішим дитячим письменником у Росії став Корній Чуковський. Письменник став беззаперечним лідером серед дитячих письменників, яких минулого року найбільше видавали у Росії. Минулого року світ побачили 236 його книжок загальним тиражем 3 мільйони 738 тисяч екземплярів. Такі дані оприлюднила Російська книжкова палата

До першої п'ятірки найтиражніших дитячих письменників також увійшли Володимир Степанов (88 книжок, загальний тираж – 1 мільйон 971 тисяча екземплярів), Агнія Барто (98 книжок, тираж – 1 мільйон 240 тисяч), Ірина Гуріна (44 книжки, тираж - 1 мільйон 110 тисяч), Г.Х. Андерсен (56 книжок, тираж - 654 тисячі).

Джерело: Буквоїд

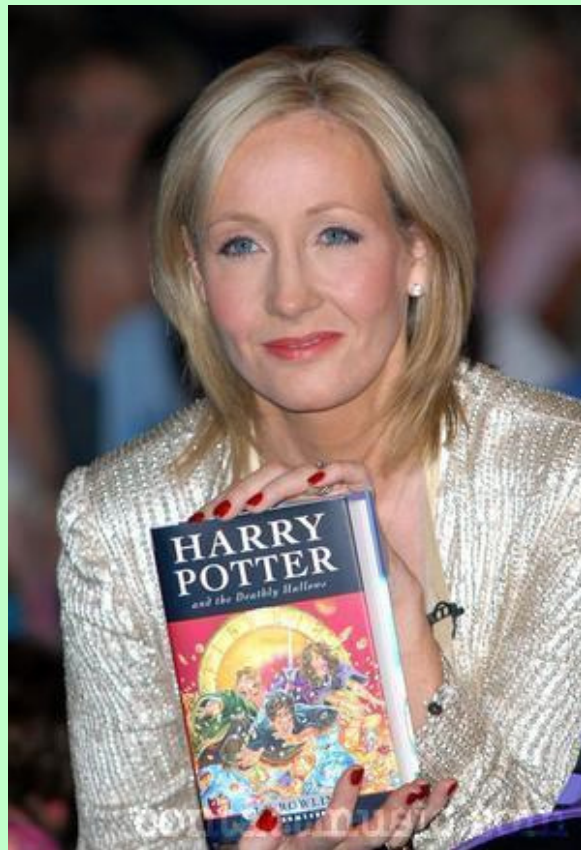
Про успіх Джоан Роулінг знімуть фільм

Біографічний фільм про автора романів про Гаррі Поттера, британську письменницю Джоан Роулінг “Дивна магія”, знімуть у Канаді, а не в столиці Шотландії Единбурзі, де письменниця працювала над створенням образу Гаррі Поттера.

Там творці стрічки спробують знайти будинок, схожий на той, в якому Роулінг писала першу книгу про маленького чарівника, коли жила в Единбурзі. Саму письменницю зобразить актриса Поппі Монтгомері, яка найбільше відома за роллю агента ФБР у серіалі «Без сліду».

Творці фільму постараються відстежити перетворення самотньої матері в одну з найбагатших жінок Англії (\$ 804 млн), яка практично щорічно посідає місце в першій десятці найуспішніших діячів шоу-бізнесу.

Джерело: Буквоїд

www.contactmusic.com

Барак Обама написав книгу для дітей

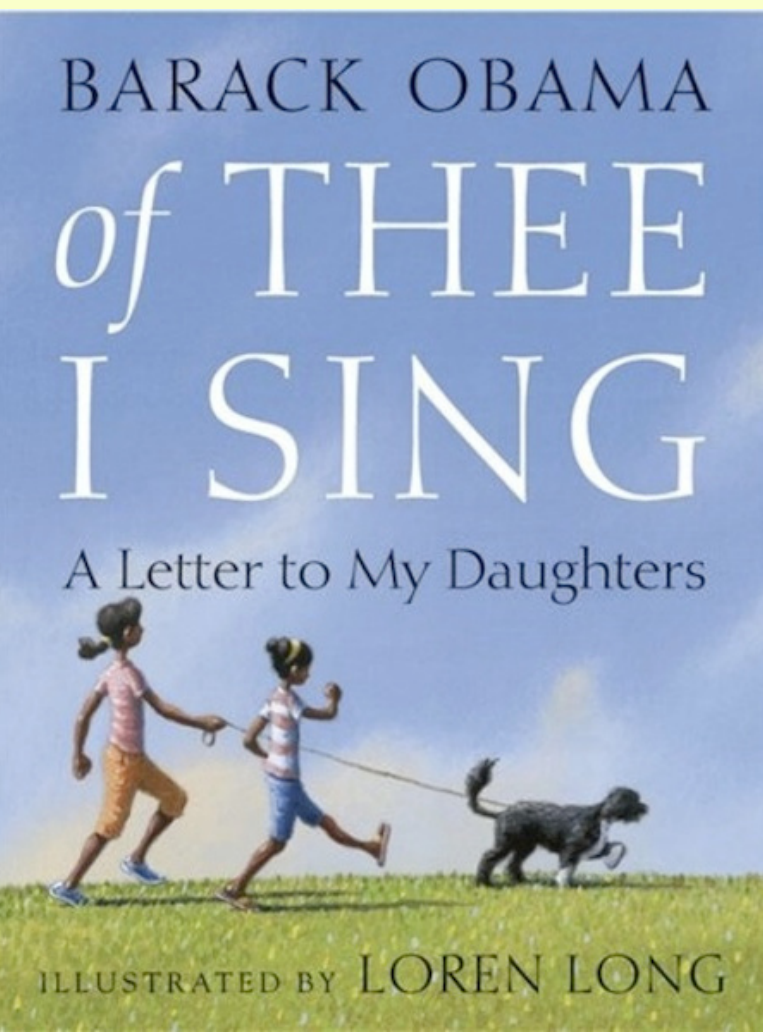
В книжкових магазинах США відтепер можна купити нову книгу Барака Обами – «Про тебе співаю: послання моїм донькам» (Of Thee I Sing: A Letter to My Daughters). На відміну від двох попередніх книг американського президента, адресованих дорослій аудиторії, ця розрахована саме на дітей, а точніше, за словами самого Обами, на дітей від трьох років.

Обама розповідає, що ідея книги виникла вже давно, та й сам процес написання розпочався ще до того, як Барак став президентом. Звичайно, над книгою містер президент працював не сам, а разом зі своїми доньками – Малією та Сашею.

В книзі розповідається про 13 видатних американців, в тому числі про президента Джорджа Вашингтона, про першого афроамериканського бейсболіста найвищої ліги Джекі Робінзон, вченого Альберта Ейнштейна, співачку Біллі Хол і першу американку, яка отримала Нобелівську премію миру – Джейн Адамс.

Книга вийшла шаленим тиражем -500 тисяч, правда, видавці вже прогнозують додатковий тираж. Ілюстрації створив художник Лоурен Лонг, один з кращих ілюстраторів New York Times, який не вперше працює над книгами відомих людей.

Джерело: mignews.com

Конкурс казок на тему «Мандрівник часу»

До 11 травня 2011 року триває конкурс казок, який проводить Музей книги і друкарства України в рамках Фестивалю української дитячої книги «Азбукове Королівство Магів і Янголів».

Для того, аби взяти участь у конкурсі, необхідно надіслати свої твори українською мовою обсягом не більше 8 сторінок, надруковані у форматі word шрифтом - 14, інтервал - 1,5 . обов'язково потрібно вказати свій вік, сферу діяльності, контактний телефон.

Переможець конкурсу буде оголошений 18 травня 2011 року, у Міжнародний день Музеїв. Урочиста презентація творів переможців конкурсу відбудеться під час другого Фестивалю української дитячої книги «Азбукове Королівство Янголів та Магів». Подарунком стане видання кращої казки.

Контакти для листів з творами та пропозиціями:

Валентина Бочковська, куратор проекту valentbook@ukr.net

Анастасія Денисенко denastya@gmail.com

Наталія Глоба globanata@ukr.net

Людмила Козеко mila-kzk@rambler.ru

Довідки за телефоном 280-66-23

«Форум видавців-дітям» під загрозою

Щорічний весняний Львівський міжнародний дитячий фестиваль читання опинився під загрозою зриву через недофінансування з боку Львівської міськради.

Олександра Коваль розповіла, що у планах Львівської міської ради на фінансування Львівського міжнародного дитячого фестивалю передбачено усього лиш 35 тис. грн, тоді як неприбуткова громадська організація «Форум видавців» очікувала від міськради, яка є співорганізатором фестивалю, 194 тис. грн, при загальному кошторисі заходу 900 тис.

«Я готова розглянути пропозиції про скорочення кошторису, якщо мені пояснять, що можна скоротити або зробити без грошей. За такого «сприяння» захід просто не може відбутися. Згрубша нам потрібно 190 тис. грн на дитячий фестиваль та 650 тис. грн на Форум видавців із літфестивалем у вересні. Чи не чесніше було просто оголосити, що цього року міськрада не має коштів на підтримку таких престижних для міста заходів, які формують європейський образ Львова як культурної столиці», – сказала Олександра Коваль.

Голова постійної депутатської комісії культури, промоцій, ЗМІ та туризму ЛМР Ярослав Музичко повідомив, що комісія не має звідки взяти таку велику суму грошей, яку просить Олександра Коваль, оскільки не формує бюджет і не є розпорядником коштів.

«Не від нас залежить наповнення бюджету. Живемо в кризовий рік, маємо багато боргів. Ми понад місяць працювали над тим, як розподілити на всіх ті 3 млн грн, що їх заплановано на заходи, конкурсну підтримку тощо», – сказав Ярослав Музичко.

pochemuha.ru

«Прибулець з країни Нямликів» - шрифтом Брайля

Незабаром видавництво «Гранті-Т» презентує видання для незрячих дітей, написані шрифтом Брайля – «Прибулець з країни Нямликів» Лесі Ворониної та книжку «Ірен Роздобудько про Блеза Паскаля, Вольфі Моцарта, Ганса Андерсена, Катрусю Білокур та Чарлі Чапліна» із серії «Життя видатних дітей». Уперше українську сучасну прозу зможуть прочитати незрячі діти.

Видавництво зробить подарунок школам, інтернатам і навчально-виробничим об'єднанням та розсилатиме нові видання у понад 80 закладів для сліпих дітей. Діти з особливими потребами матимуть ще одну нагоду бути щасливими. На жаль, у нашій країні видання двох книжок для сліпих стає знаковою подією на тлі загального ігнорування людей, яким природа не дала можливості побачити красу світу на власні очі.

Джерело: Грані-Т

Потопкнутися
до слова

ЖОВТІ СТОРИНКИ

В Росії спробували заборонити «Попелюшку»

Цієї зими керівництво Камчатського краю спробувало заборонити театральну виставу «Попелюшка», оскільки вважало її образливою для державної влади. Про це у своєму блозі написав колишній губернатор Камчатки Михайло Машковцев.

Мова йде про виставу "Новорічні пригоди Попелюшки", яку поставили в Камчатському театрі. За твердженням Машковцева, який посилається на інформацію, отриману ним "з декількох різних джерел", вистави проходили з успіхом, поки на одну з них не прийшла помічниця камчатського губернатора Олексія Кузьміцького.

"У казці, якщо ви пам'ятаєте, король переводить годинник на годину назад, щоб Попелюшка не пішла з балу. А на Камчатці нещодавно, для втілення ідеї про наближення околиць до Москви, губернатор теж перевів годинник на годину назад, що призвело до масових протестів населення. Так

що ця сцена у виставі викликала особливо бурхливі оплески. І істерику у "владної пані", яка вимагала скасувати виставу", - пише Машковцев.

За даними політика, помічниця розповіла про побачене губернатора, і той наказав заборонити спектакль, визнавши його "розпалюючим ворожнечу" до державної влади.

Джерело: tsn.ua

«Какашка і весна» - дитяча книга, що найкраще продається в Естонії

За підсумками 2010 року дитячою книгою, що найкраще продається в Естонії, виявилася книга письменника Андруса Ківіряхка "Какашка і весна" (Kaka ja kevad). Проданий наклад - 9201 примірників - не тільки кращий показник у категорії "дитяча література", а й другий результат серед усіх книг, проданих в Естонії в 2010 році, повідомляє IA REGNUM з посиланням на видавництво Varrak.

У видавництві визнають скандальний характер книги та її змісту, але вважають, що таким чином "розширюють рамки пізнання світу дітьми та їх батьками, пропонуючи поглянути на звичні речі під незвичайним кутом". Також у видавництві вважають, що додаткову привабливість книзі надають ілюстрації відомого естонського художника-карикатуриста Хейкі Ернітс.

У червні 2010 року книга була визнана Кращою дитячою книгою Естонії в конкурсі Nukitsamees, організованому Центром дитячої літератури Естонії.

Як повідомляє анотація книги, головна героїня книги - самотня Какашка, яка зовсім не має друзів. Серед інших персонажів книги - Сосиска, Чорт з горщика, Куртка-дура і шкарпетки, що несуть яйця. Зрештою головна героїня Какашка знаходить своє щастя і виходить заміж за кульбабу.

До видання книги історія самотньої Какашки публікувалася в естонському дитячому журналі Такеке, головним редактором якого є дружина письменника Ілона Матсон. В іншому відомому дитячому творі Ківіряхка "Жіраж" одним з головних персонажів виступав глист Тиніс.

ABTOP

Сашко Дерманський: «Якщо книжка в чомусь поступається іншим джерелам інформації – вона програє»

Сашко Дерманський – з тих дитячих письменників, що пишуть легко, дотепно і цікаво. Його книги сповнені щирості і доброти, що абсолютно не виключає гумору, динамічних сюжетів та неочікуваних пригод, які час від часу змушують читачів хвилюватися за долю героїв. Проте в творах письменника перемога завжди на боці добра.

Нещодавно у видавництві «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» вийшла друга повість про пригоди Чудового чудовиська і дівчинки Соні. В своїй передмові до видання Іван Малкович зазначив, що це - друга книжка майбутньої трилогії (на радість всім прихильникам Чу).

Ця книга більша за обсягом, ніж перша, просто-таки переповнена пригодами і цікавими персонажами і, як відзначив в передмові Малкович, є надзвичайно кінематографічною. Природно, що наша розмова з письменником сама собою почалася саме з «Чудового Чудовиська».

АВТОР: Марія СЕМЕНЧЕНКО

Про «Чудове чудовисько»

Все почалося з того, що я написав одну невелику казочку для журналу «Стежка» про чудовисько, яке прийшло до дівчинки в гості... Тобто, фактично, це перший розділ першої книжки. Я навіть не пам'ятаю, як ця казочка називалася в журналі. Герой виявився досить симпатичним і я вирішив, що варто написати цикл оповідань про чудове чудовисько. Мені чомусь уявлялось, що це мають бути шкільні пригоди. В той же час я не задумував якогось однієї сюжетної лінії, з елементами детективу чи з карколомними пригодами. Це мала бути низка невеликих смішних оповідань.

Написавши десь до десяти оповідань, я побачив, що вони наче й смішні, але по суті ні про що. Але все ж таки я наважився показати Івану Малковичу те, що було вже готове. Іван Антонович сказав, що оповідання начебто нічого так,

симпатичні, живі і смішні, але варто допрацювати. Так я почав працювати над сюжетною лінією. Таким чином з окремих не поєднаних між собою оповідань в мене вийшло те, що вийшло.

Другу книгу я почав писати вже через рік - два після виходу першої. Про трилогію взагалі спочатку не йшлося. Вже коли вийшла друком друга книга Малкович урочисто зачитав мені свою передмову, що була на початку. З неї якраз я й довідався, що, виявляється переді мною «друга книжка майбутньої трилогії». Ми добряче пореготали – і поїхали на презентацію книжки. Отака історія. Але я зовсім не переймаюся з цього приводу, бо дуже хочу написати третю книжку.

На сьогоднішній день я придумав робочу назву, але триматиму поки її в секреті. На разі обмірковую сюжет, підбираю, так би мовити, інгредієнти до страви. Потрібно ще трохи походити з цим, подумати. Доведеться постаратися, щоб третя книга була не гіршою за другу. Не хочеться впасти обличчям в багнюку після перших двох книг про Чудове чудовисько. Щоправда, я ще не-

багато відгуків мав про другу книгу, проте ті, що вже є - позитивні.

Трилогія чи серія?

Часто кажуть, що продовження, як правило, гірше, ніж перша книга. В моєму випадку, з книгами про чудовисько вийшло навпаки – друга книга безперечно краща, більш майстерно виконана. Якою буде третя книга – побачимо. Якщо на рівні, то я, може, почну задумуватися над продовженням. Сьогодні рано про це говорити, я так далеко не хочу загадувати, бо спочатку потрібно створити третю книжку.

Оскільки вже було заанонсовано, що це трилогія, то, можливо, якщо закортить про них писати, герої можуть перебратися в інші світи, в інші історії – хто його знає.

В другій книзі побіжно згадується така собі країна страховиськ – ще страшніша, ніж країна жаховиськ... Чомусь відразу спадає на думку, що третя книга буде саме про це...

Там є один чи два гачечки, на які можна повісити якісь сюжетні початки наступної книжки, до яких я, мабуть, повернуся і саме з них почну щось «витанцьовувати», вплітати їх у сюжетну лінію. А щодо страховиськ, то так, питання є логічним – це як рушниця, що має вистрілити: країна страховиськ згадується в другій частині, а отже, певне, має бути присутньою у третій книзі.

Можливо, за логікою, країна страховиськ «вистрелить» в третій книзі, але не напевно. Знаю одне: називати книгу «Чудове чудовисько в країні страховиськ» - буде якось тупо, адже вже є «Чудове чудовисько в країні жаховиськ». Не хочу, щоб хтось міг подумати, буцімто авторові бракує фантазії. Це по-перше. А по-друге, читачі будуть плутати книжки, думатимуть, що це одна і та сама книга.

Про назву

Від назви дуже багато залежить. Назва - це обличчя книги. Книга ж не картина, скажімо, щоб можна було судити про її якість з першого погляду. Книжку потрібно хоча б погортати, щоб визначитись: сподобалась вона тобі чи не сподобалась. Більше того, не можна прочитати книгу, а потім вже вирішити, платити за неї гроші чи ні, все ж навпаки відбувається – спочатку платиш гроші, а потім читаєш книгу. Тому назва книги, а також оформлення відіграють надзвичайно важливу роль в зацікавленні читача.

Отже, назва заключної книжки буде звучна й інтригуюча.

Про оформлення власних книг

Для автора є дуже важливим оформлення його книги, особливо якщо книга дитяча. Дитина сприймає книги інакше, ніж дорослий. Дорослий читач здебільшого чхати хотів на малюнки в книзі, для нього важливим є текст. А дитина, особливо маленька, потребує ілюстрацій, які її зацікавлять, які можна буде роздивлятися.

Моя аудиторія – не найменші діти, тому ілюстрації в моїх книжках чорно-білі. Декому це не подобається, звичайно. Я би, може, теж хотів кольорові, але ж розумію певні закони книговидавання. Це інший сегмент дитячої літератури, інша вікова аудиторія – тут ілюстрації можуть бути не такими яскравими і кольоровими, як для найменших читачів. З іншого боку мене тішить думка, що мої книжки купують саме заради цікавих текстів, а не через ілюстрації. Хоча й на малюнки мені гріх скаржитися.

Те, що робить Максим Паленко, мені дуже до душі – він уміє щось таке чудернацьке додумати, цікаво інтерпретувати текст, вигадати купу дотепів і хитромудрих деталей. З Максимом я познайомився не так давно. Коли він оформляв мою першу книгу про чудовисько, ми ще не були знайомі. Ескізів я тоді не бачив, а побачив вже готову книжку.

Коли працюєш в тандемі з художником і можна щось обговорити, поспілкуватися, побачити його поточні напрацювання – то це цікавіше. А оскільки я ще й нетерплячий, хочу прискорити процес, то така співпраця мені до душі.

Валентина Богданюк, яка ілюструє історії про вужика Ониська, на мою думку,

ідеально впоралася із завданням, створивши візуальні образи, які є симпатичними, вони добрі, милі і викликають посмішку.

Ілюстрація на рівні з текстом має збудити в дитині емоції та почуття. Якщо дитина читає і нічого не відчуває, бачить лише мерехтіння картинок, то книга буде відразу забутою, а часто така книга так і залишиться недочитаною.

Я нещодавно усвідомив, які книжки люди перечитують. Пам'ятаю, в дитинстві ми з братом ходили до бібліотеки, набирали книжок собі. І були серед них такі, котрі ми брали по кілька разів. Лиш тепер збагнув: то були історії, що торкались чогось всередині наших дитячих душ, примушували переживати, радіти чи сумувати, тобто книги, що викликали бурі емоцій. Саме такі книги завжди мають успіх у дітей.

Про улюблені книги в дитинстві

Я мільйон разів перечитував про Карлсона, про Пеппі Довгупанчоку... любив книги Астрід Ліндгрен. Звичайно, Вінні-Пух (сміється), неймовірні казки Отфріда Пройслера, казки народів світу. Пізніше захоплювався пригодницькими романами.

З відкриттів останніх років – Джеремі Стронг та Роальд Дал. Цікаві автори. Стил Джеремі Стронга дуже мені імпонує – веселі повісті, з гумором.

Про творчість українських колег

За нагоди читаю українських сучасних авторів, що працюють в царині дитячої літератури. Мені подобаються книги Галини Малик. Це вже авторитетний автор в нашій літературі. На мою думку, вона справді майстриня в сфері дитячої літератури.

Твори Лесі Ворониної чудові. З нею мене поєднують особливі стосунки – вона в багато чому допомогла мені стати на шлях дитячого письменника. Моя

перша книга вийшла за її сприяння – пані Леся познайомила мене з видавцем і порекомендувала йому мою повість про вужика Ониська.

Є один гарний письменник, він пише російською мовою, але в нього дуже легка і цікава проза, це Анатолій Птіцин. Подобається, як пишуть Олександр Гаврош і Олесь Ільченко. В чудові пригодницькі історії «переносить» своїх донечок Іван Андрусак. Хоча я його все-таки більше люблю як прекрасного майстра поетичного слова.

Про свою поезію

Так, я колись писав поезію. Але знаєте, більшість з того, що я колись писав, мені вже давно не надто подобається. Але я часом шкодую, що я перестав писати і втратив багато часу. Якби не було багаторічної перерви, хтозна, може, вже міг би вийти на певний поетичний рівень.

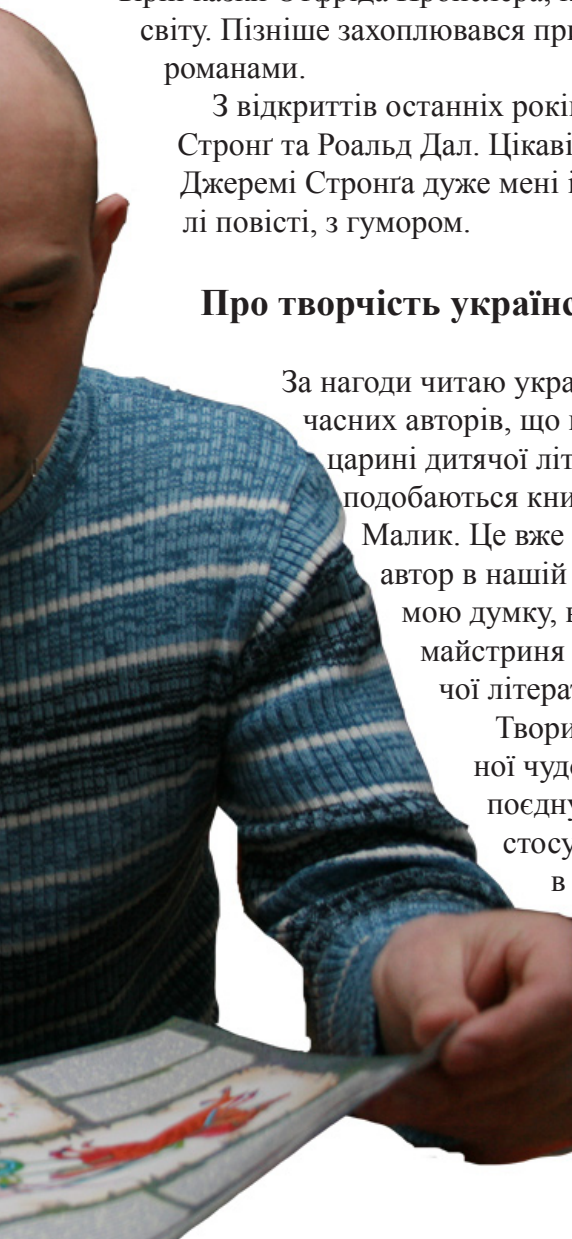
Якщо є талант, але немає щоденної практики, то в жодній справі не буде гарних результатів. Зараз іноді щось приходить і я пишу потроху лірику. Дуже мало, але пишу, потроху повертаюся до поезії.

Від поезії до дитячих книг

Я взагалі не переходив. Я перестав писати лірику. В дитячу літературу я прийшов інакшим шляхом. Коли мені потрібна була робота, я написав кілька дитячих віршів, пішов на розкладку з пресою, подивився, які є періодичні дитячі видання, і побачив журнал «Стежку». Я про цей журнал раніше ніколи не чув, може, тому й подався саме до його редакції. Там показав свої вірші, їх надрукували, потім ще і ще. Затим став працювати там літературним редактором. Тому неправильно було б говорити про якийсь перехід з дорослої літератури в дитячу.

Хоча таких випадків багато. Деякі видавництва, наприклад, роблять певного роду експеримент: пробують збагатити дитячу літературу творами письменників, що вже зарекомендували себе як дорослі автори. На мою думку, не завжди це виходить вдало. Часом в результаті отримуємо досить незграбні твори для дітей. Інколи таких авторів можна порівняти зі слоном в посудній лавці.

Так, це скоріше маркетинговий, комерційний хід, від якого страждає і література, і читач. Як на мене, то чимало з того, що видають в ході таких експериментів, можна було б не видавати. Часто буває, що якість творів для дітей не дотягує до

тієї якості творів, які мають дорослі твори цього автора.

Мене часто питають, чи не має в мене планів написати щось для дорослої аудиторії. Ні, немає. Звичайно, такі думки час від часу з'являються, але я їх успішно відкидаю. Я комфортно почувуюся як дитячий письменник. Хоча заради експерименту, заради цікавості спробувати було б варто. Можливо, ще колись настане час і для цього.

Так само, як оце я зараз тут говорю про тих, хто йде в дитячу літературу з «дорослого поля», то так будуть казати і про мене: «Ну куди він претесь?». Так само як дехто каже про наших знаних, іменитих письменників, які лізуть в політику – навіщо? Що має стояти на першому місці в таких авторів – поезія чи політика? Від чогось тоді потрібно відмовитись. Це було б логічно.

Про моду бути письменником

Та вірші багато хто пише. І взагалі багато людей пишуть і вірші, і прозу, вважають себе письменниками. Мене часто дивує, що деякі люди, особливо серед знаменитостей та «зірок» чомусь вважають, що писати для дітей легко. І пишуть.

Це вже схоже на моду якусь. І Мадонна пише, і Тіна Кароль пише... Це як чергова сходи́нка на драбині зіркового злету. Так само як серед дружин олігархів є мода на написання книг про своє життя, оточення і чоловіків.

Про вірші для дітей

Поетичної книги для дітей в мене ще не було. Хоч, мабуть, моя проза дещо краща, ніж вірші, але й вірші є і їх вже багато назбиралося, вони непогані. Проте книга віршів – це, звичайно ж, дороге видання, адже потребує кольорових ілюстрацій, якісного дорогого паперу.

Я розмовляв з декількома видавцями щодо книжки віршів, втім виходило, як в тому тості: є бажання, але немає можливості. Переважно видавці не наважуються на такі фінансово ризиковані проекти, бо чомусь вважають, що вірші не будуть так продаватися, як проза.

Про народження книг

По-різному буває. Як у випадку з «Чудовим Чудовиськом», то тут книга «виросла» з одного оповідання. В цьому випадку я сів і цілеспрямовано придумав сюжет. Відтоді я намагаюся

продумувати основні сюжетні ходи і героїв. Так легше писати – коли знаєш, про що. Звісно, продумати все до найменших дрібниць важко, хоча іноді дрібниці виникають ще на початку. Наприклад, в книзі про вужика Ониська «Бабуся оголошує війну» я майже від самого початку знав, якою фразою закінчу книгу.

Герої протягом твору виробляють різні викрутаси. Навіть кимось випадкове кинуте слово в процесі може круто поміняти концепцію твору. Так само виписуючи діалоги, які я дуже люблю використовувати в своїх книгах, часом народжую щось, що поміняє попередню задумку книги. Тобто, сюжет я продумую в загальних рисах, але не на сто відсотків.

В книзі «Чудове Чудовисько в країні жаховиськ» я додав героїв порівняно з першою повістю. Бувають випадки, коли в книзі багато-багато всього відбувається, багато героїв задіяні, тоді я сідаю, беру аркуш паперу і малюю схеми, починаю лініями зв'язки між героями та сюжетними розгалуженнями. Це – щоб ні про що не забути, щоб кожен герой, кожна дрібниця зіграли свою роль, тоді твір виглядатиме об'ємним, завершеним.

Про героїв в своїх книгах

Я люблю створювати нові образи, вигадувати характери. Найчастіше вдачу героїв я передаю через їхню мову.

Ясна річ, що в чудового чудовиська як такого прототипу немає. Але більшість моїх героїв – це збірні образи. Так, я люблю вигадувати, але можу вигадати ім'я, можу вигадати якийсь соціальний статус, професію, біографію героя, але самі характери – це щось таке, що я здебільшого запозичую з життя. Сказати напевне, що чудове чудовисько, приміром, – це Сашко Дерманський чи дядько Петро з бабиного села, я не можу. Це багато різних характерів: я беру від когось якусь фразочку, від іншого – якусь звичку, від когось – зовнішність, а щось, зрозуміло, просто придумую...

Педагогічний досвід і письменництво

Я дуже заздрю вчителям молодших класів. І уявляю собі: от якби мене у початкові класи та хоча б на півроку, – скільки б могло з'явитися нових ідей, скільки нових характерів, скільки цікавих сюжетів я б набрався від малечі, несподіваних колізій і пригод можна було змоделювати.

Адже там побачив би зблизька дитячі взаємостосунки, проблеми, збагатив би свій мовний арсенал лексикою сучасних школярів. Хоча я собі десь там щось приблизно уявляю, адже інколи буваю в школах. Особливо цікаво спостерігати, коли на перерві у класі 20-30 малюків, і всі вони біжать до вчительки, і кожен щось від неї хоче, щось розкажує, про щось запитує – всі такі смішні і цікаві! Без сумніву, школа для дитячого письменника – золоте дно. Приклад - Джеремі Стронг, який 17 років вчителював в початкових класах. Він молодець – спочатку набрався досвіду і вражень, а потім взявся за перо (посміхається).

Може, колись і я таким собі волонтером по-хожу по школах, або навіть дитячих садочках. В дитячих садочках цікаво поспостерігати, як малеча витворює нові слова, як вона вибудовує

свої висловлювання – це ж ніколи сам навмисно не придумаєш.

Я б ніколи не придумав «царство-черв'якарство», яке одного разу придумала моя доця. Вона колись видала: «Іди в своє царство-государство-черв'якарство!» Я за це слово і вчепився, як почув його, ладен був розцілювати донечку. Я тоді відразу подумав, що обов'язково мушу придумати, що це за царство таке, хто там живе, що там відбувається. Так і виникла моя повість «Царство Яблукарство»

Дітки можуть багато чому навчити. Не лише ми їх виховуємо, вчимо, зокрема й за допомогою літератури, але й вони нас вчать не менше.

Про виховну роль дитячої книги

Я знаю, що останнім часом багато хто нарікає

на те, що дитяча література перестає бути виховною і все більше тяжіє до розважальності. Дехто киває не лише на літературу, а загалом на масову культуру, що переважно приходить до нас із Заходу, як-от комікси, мультфільми тощо.

Чесно кажучи, мені теж не дуже подобаються деякі новомодні мультфільми, що дивляться наші діти. Щодо літератури, якщо ми почнемо виховувати дитину з першого ж слова в книжці, дитина не буде читати таку книгу.

Малеча багато важливих речей бере саме з книжки, якісь фундаментальні основи, істини і знання, що потім будуть формувати її як особистість. Тому виховний момент є обов'язковим, хоча не першоосною в дитячій літературі. З огляду на це, як на мене, виховну і розважальну функції книги слід поєднувати. Я люблю розважальні книги.

Якщо дитина не бавиться, не розважається, не веселиться – це щонайменше дивна дитина. Для дітей нормальним є бігати, стрибати, сміятися, жартувати.

Свої книжки я намагаюсь зробити такими, щоб вони викликали в дітей сміх, були веселими. І виховую теж, але виховую, граючись. Якщо книжка добра, весела і цікава; грамотно й доступно написана, – вона вже виховує. Виховує почуття гумору, літературний смак, любов до гарної і соковитої рідної мови тощо.

Про еволюцію дитячої книги

Світ міняється і в речі, про які раніше в дитячих книжках не говорилося. Книжки стали більш різноманітними, розширилось коло тем. Сьогодні дітям доступний безмежний інформаційний простір, тому

діти стали більш вимогливими і менш довірливими. Вони змалку отримують величезну кількість інформації з різних джерел, тому їм важче догодити. Відтак, якщо книжка в чомусь поступається іншим джерелам інформації – то вона програє.

Тому твори для дітей стали динамічнішими. Сьогодні ми не можемо описувати зовнішність героя чи краєвид на три сторінки – дитина не буде цього читати. Сучасна дитяча література стає більш жвавою, адже стрімке життя вимагає стрімких сюжетів.

Про табу в дитячих книгах

Я вважаю, що не можна писати про жорстокість, описувати в деталях щось негативне, лякати дітей настільки, щоби страх переборював інші почуття. А ще це питання жанровості літератури. Є ж, наприклад, дитячі «страшилки». Вони, як на мене, вигадані для того, щоб дитина вчилася долати почуття страху. Всі ми любили в дитинстві розказувати страшилки.

І взагалі, якщо дитина трішечки боїться, читаючи книгу – це добре, але за умови, що вона не дуже боїться. А ще краще так: ось тут вона боїться, а вже через кілька рядків їй смішно.

Це такий собі «контрастний душ», чергування відчуттів: страху, радості, співчуття тощо. Десь навіть і заплакати можна. Це все вчить дитину відчувати. Тому маленьким лякачкам – так, жорстокості – ні.

Якщо брати книги Роальда Дала, які вважаються досить жорстокими, то це не зовсім та жорстокість, про яку я говорю. Адже Дал детально не виписує якихось моментів жорстокості, не смакує. Він просто констатує, застерігає читачів. Я маю на увазі саме неприпустимість деталізованої жорстокості.

Про національні елементи і глобалізацію

Універсальність важлива, якщо йдеться про можливість перекладу на інші мови. В такому випадку важливо уникати речей, що становили б труднощі під час перекладу й без того непрості для західного перекладача української мови. Адже гарних перекладачів з української у світі вдень зі свічкою не знайдеш.

Але з іншого боку, якщо я вводжу в казку якогось фольклорного героя, то тим самим просто нагадую читачеві, і не лише українському у ви-

падку перекладу, що я український письменник, що мій народ ось так оригінально уявляє собі навколишній світ...

Звісно, якщо повдягати всіх у шаровари та вишиванки і всім героям виголоти лоби, залишивши козацькі чуби, - і більше нічого не вкласти в свій твір, то марно сподіватися на успіх такої книжки. Вона може бути незрозумілою не те що закордонним читачам, її можуть не сприйняти й сучасні українські діти, бо вона буде несучасною.

Слід уміти поєднувати певну універсальність і деякі вкраплення питоми українського, тоді це буде лише на користь і для самого твору, бо таким чином він стане пізнавальним, особливо для тих, хто ніколи й не чув про Україну.

В «Чудовому чудовиську» в мене є потерчата, в «Танку Чугайстра» є суто український, карпатський персонаж Чугайстер. Подібні герої, гадаю, могли б зацікавити іноземну аудиторію своєю унікальністю.

Люди і тварини

Мені ближчі казкові герої, тому що мені цікавіше з ними. Вони повертають мене в дитинство, в якусь казку – сам собі сиджу і витворюю цілий казковий світ. Це дуже цікаво. Я собі сиджу вночі, щось пишу і чітко все уявляю, сміюся собі з того, що написав.

Але знову ж таки, в мене немає жодної книжки (хіба що «Король буків»), де діють суто вигадані казкові герої. В моїх книгах нарівні фігурують казкові герої і звичайні люди, як правило, це діти. І такий варіант мені здається найвдалішим. Якщо писати тільки про дітей – то це трохи інший жанр, реалістичний. Я ж віддаю перевагу казці, а в ній мусить бути щось незвичайне.

Про літературні конкурси

Я взагалі не пов'язую успіх у конкурсі з успіхом у читачів і з успіхом у видавців. Тому що, приміром, я спробував взяти участь у конкурсах вже маючи принаймні одну видану книгу. Я вже відчув смак бути автором книжки. Зараз в мене немає колишньої мотивації і тому я не беру участі в конкурсах.

Мотивація може бути матеріальною, якщо там є якісь призові кошти. Може бути мотивація інша – бажання зазнати слави, тобто перемогти і прозвучати, мотивація потрапити на очі видавцям і, можливо, впевнитись в тому, що ти і твоя творчість чогось таки варті.

Наразі жодна із зазначених мотивацій мені не цікава настільки, щоб брати участь в конкурсах. Мої твори вже оцінили читачі і додаткової оцінки, мені здається, я не потребую, тому що я вже приблизно знаю, що і як я мушу робити.

А для молодого письменника-початківця це важливо. Коли я подавав свою повість «Король буків» на конкурс «Коронація слова», це, по-перше, був для мене неабиякий новий досвід, по-друге, це була моя лише друга повість, по-третє, на той момент я вважав, що це найкращий мій твір, а тому я мушу кудись його подати і щось десь виграти (сміється) і, по-четверте, звичайно, хотілося спробувати показати свій твір кваліфікованим критикам, щоб вони сказали своє авторитетне слово.

А брати участь у конкурсах, щоб знайти видавців – такої мети я собі ніколи не ставив, бо якось воно так вийшло, що надто великої проблеми знайти видавця для мене не існувало. Якщо є вартісна річ, ти ідеш з нею до видавця, він читає і, якщо йому сподобається, - книгу видасть.

Про гонорари

Не знаю, в мене не виходить жити на одні гонорари зі своїх книжок. Я дуже давно про це мрію і дуже давно до цього прагну. Я хочу прокидатися щоранку і думати про своїх героїв, про своїх чудовиськ, вужиків, а не про те, що треба кудись іти, робити щось, що не завжди хочеться робити.

Звичайно ж, таке письменницьке, творче життя - це мрія, яка десь там майорить переді мною, в якомусь такому туманці. Дуже хочеться, щоб часи змінилися таким чином, щоб було вигідно бути дитячим письменником, щоб це давало змогу спокійно собі жити і працювати, робити те, що в тебе виходить найкраще і те, що тобі до вподоби.

Про гумор в дитячих книгах

Я не бачу якоїсь різниці між дорослим і дитячим гумором. Ясно, що жарти різні можуть бути. Є такі жарти для дорослих, які не можна використовувати в книжках для дітей. Але чесно кажучи, коли я жартую в своїх книжках, то це не завжди жарти, розраховані на дітей. Часом хочеться пожартувати на «дорослу» тему. Тому часто насичую свої твори речами, яких діти не помітять і не зрозуміють, а батьки, що читатимуть книгу дітям,

посміються і прокайфують.

Великою помилкою деяких людей є те, що вони беруться писати для дітей, вважаючи, що для цього достатньо озброїтися зменшувально-пестливими суфіксами. Потрібно відчувати дитячу душу, настрій, знатися на психології. Зрештою, щоб смішно писати для дітей, треба самому мати почуття гумору. Сподіваюсь, я його маю.

Про жанри

Кожен жанр по-своєму цікавий. Повість цікавіше писати, бо її легше подією наситити, виписати низку цікавих героїв тощо. А коротке оповідання розвиває письменницьку вправність сказати все, що хотілося, при досить обмеженому обсязі твору.

В коротких оповіданнях часто вдається більше жартувати, ніж розвивати сюжет. Як пишу коротеньку казочку, то роблю акцент на гумористичних моментах, а не на сюжеті.

Про сучасний ринок дитячої книги в Україні

Книжковий ринок в Україні має ряд проблем, які краще відомі видавцям і книгорозповсюдникам. Але й автор відчуває на собі негаразди в цій сфері. Хіба для 48 мільйонного народу (чи скільки нас вже лишилося) накладу у 3 – 5 тис. – це нормально? А нині п'ятитисячний наклад, до речі, велика рідкість.

Існує проблема з рівнем читання, проблема відсутності книгарень, а в книгарнях – професіоналів, які вміють продавати і т. д. В нас взагалі не має такого поняття як реклама книжки, тим паче дитячої. В інших країнах книжки активно рекламуються в засобах масової інформації. Ми ж рекламуємо все: від зубної пасти до комбайнів, але не книжку.

Якби була реклама книжки, то, я думаю, і в видавничій справі сталися б відчутні покращення. Це, звичайно, вплинуло б на здатність видавців адекватно оцінювати зусилля авторів. Відразу б з'явилися ще багато достойних авторів. Тому що, як би це прикро не звучало, ми вже говорили, що в Україні не дуже вигідно писати для

дітей. Тому є люди, які не наважуються це робити, а серед них певне ж є талановиті. В кінцевому варіанті страждає читач – дитина.

З іншого боку, порівнюючи сьогоднішній стан книжкового ринку в Україні з його станом, скажімо, десять років тому, то видавці зробили великий крок уперед. І асортимент дитячої книги розширився, і нові автори з'являються. Правда, їх не так багато, як могла би бути, проте вибір в сучасного читача значно ширший. Якщо говорити про суто українську книгу, то ми бачимо, що протягом останнім 5-10 років з'явилася низка видавництв, які спеціалізуються переважно на дитячих книгах.

Сучасна українська дитяча література – як сплячий вулкан: ніби й не згас, але й ніхто не знає, чи станеться колись виверження. **b**

ФОТО: Книження

ДОВІДКА

Олександр Дерманський - дитячий письменник. Пише в жанрах чарівна казка, чарівна повість, фентезі, публіцистика. Є автором віршів та оповідань для дітей.
Народився 28 листопада 1976 р. в с. Гайворон Володарського району на Київщині.
Закінчив філологічний факультет (українське відділення) НПУ ім. М. Драгоманова.
З 2001-го р. літературний редактор дитячого журналу „Стежка”, де й опублікував свої перші твори.
З 2006-го р. Член НСП України.

Відзнаки

Лауреат Всеукраїнського конкурсу романів та кіносценаріїв “Коронація слова” (2003, 2004).
Лауреат міжнародного конкурсу рукописів “Дитячий портал” (2006, 2008).
Лауреат Всеукраїнського конкурсу на кращі прозові твори для дітей "Золотий Лелека" (2008).

Основні твори

«Володар макуци, або Пригоди вужа Ониська» (2004)
«Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги» (2005)
«Бабуся оголошує війну» (2006)
«Чудове Чудовисько» (2006)
«Життя видатних дітей» (2007)
«Танок Чугайстра» (2008)
«Царство Яблукарство» (2009)
«Чудове чудовисько в країні жаховиськ» (2010)
«Корова часу» (2010)
аудіо- та інтерактивні книжки за мотивами творів

Мадлен Л'Енгл: Християнство, Космос та Любов

АВТОР: Оксана ЛУЩЕВСЬКА

У збірці промов, виступів і лекцій «Невидима дитина» відома американська письменниця, лавреат премії ім. Г.Х. Андерсена Катерін Патерсон нерідко згадує ім'я Мадлен Л'Енгл, раз по раз покликаючись на її слова про те, що «лише любов може створити з людини того, ким вона є». На церемонії вручення медалі імені Джона Ньюбері Катерін Патерсон зазначає, що не може бути більшої честі, ніж стояти на тому місці, де колись стояла велика Мадлен Л'Енгл...

Мадлен Л'Енгл: життєвий шлях

Мадлен Л'Енгл (Л'Енгл – літературний псевдонім, одне з родинних прізвищ по материнській лінії), або Мадо, як її називали батьки, народилася 29 листопада 1918 року в Нью-Йорку. Її мати, Мадлен Гелл Кемп, була піаністкою, а батько, Чарльз Вордсворз Кемп, був відомим на той час журналістом, критиком і письменником.

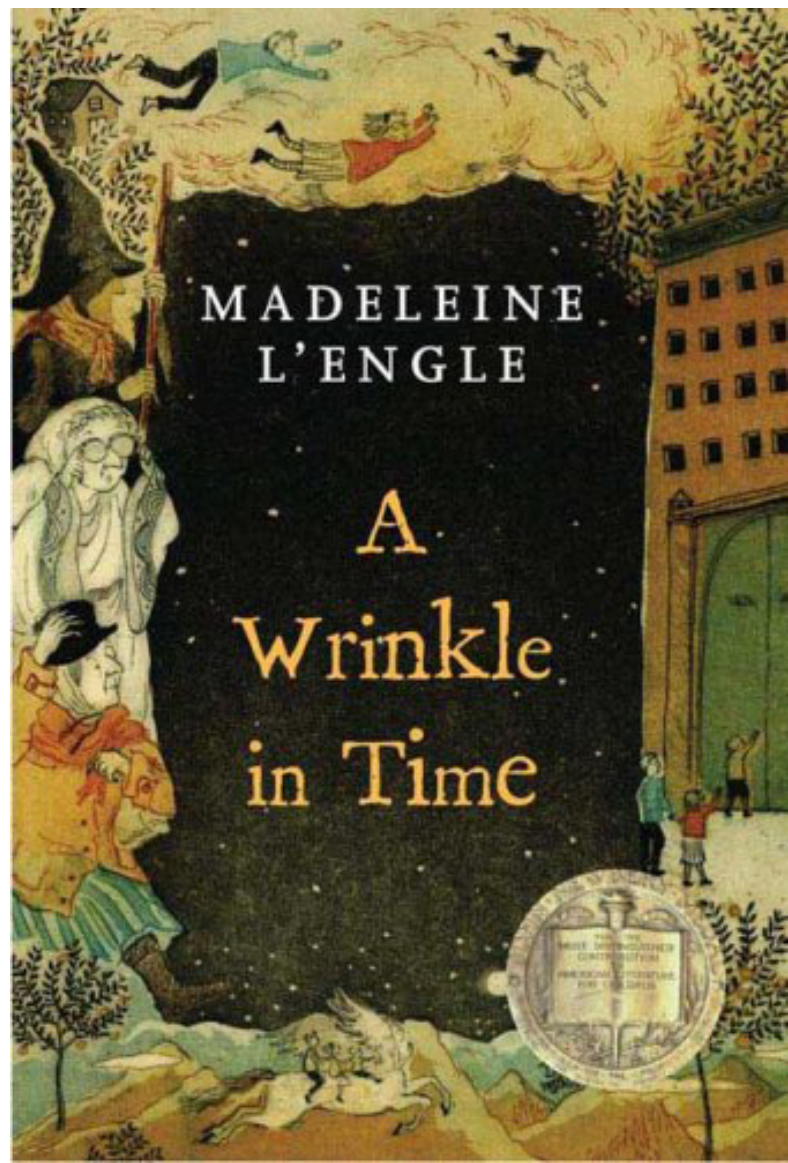
Мистецька родина мало приділяла уваги дитині. У Кемпів часто гостювали митці з Нью-Йорка та інших міст, і маленька Мадлен мусила сама собі давати раду. Сором'язливу й незграбну дитину не надто любили й у школі, вважаючи «іншою», а батьки постійно сперечалися щодо методів її виховання. Вона замкнулася в собі і вже у п'ять років записала історію «про незграбну дівчинку», а у вісім почала вести щоденник, утікаючи таким чином від реальності. Коли відтак письменницю запитували про те, якою дитиною вона себе пам'ятає, вона незмінно відповідала: «... сама в кімнаті». Згодом Мадлен Л'Енгл втілила образ «іншої» дівчинки в серії книг для підлітків «Складка часу».

Де тільки не проживала Мадлен зі своїми батьками – і в Європі (Франції та Швейцарії), й у Флориді, й у Південній Кароліні. Вона навчалася в закритих пансіонатах, далеко від батьків, що лише поглиблювало її самотність та пошук себе.

По закінченні навчання, отримавши ступінь

бакалавра з англійської мови та літератури, майбутня письменниця повернулася до Нью-Йорка й почала працювати в театрі. Вільний робочий графік давав змогу писати й творчо розвиватися. А до того ж, граючи у виставі за п'єсою Антона Чехова «Вишневий сад», Мадлен познайомилася з Г'ю Франкліном, який за кілька років став її чоловіком. Коли народилася донька Джозефіна, Мадлен та Г'ю переїхали до невеликого сільського поселення в штаті Коннектикут. Там у них невдовзі народився син Байон, а ще за кілька років щасливе подружжя вдовчило доньку їхніх друзів, які трагічно загинули.

Незважаючи на успішну початкову кар'єру

актриси, Мадлен Л'Енгл вибрала життя поза містом, поза невпинним ритмом Нью-Йорка, бо вважала, що виховання дітей має бути якісним і лише мати та батько можуть дати дитині таку необхідну любов та спрагу до життя й навчання. Мегаполіс не дозволив би ні їй, ні чоловікові повноцінно займатися вихованням дітей. Можливо, зі свого життєвого досвіду, Мадлен бажала повною мірою дати своїм малятам те, чого бракувало в дитинстві їй самій.

Проживаючи в селі, родина працювала у власній невеликій крамниці, яка відбирала багато сили і енергії. Також Мадлен Л'Енгл керувала церковним хором. І лише у вільний від роботи час, в основному вночі, письменниця зосереджувалася на творчості. «Творчість для мене, – казала вона, – є необхідною життєвою функцією, як сон і дихання».

Коли діти піросли, родина повернулася до Нью-Йорка і Г'ю знову почав грати в театрі. Втім, улітку він брав відпустку, і вони їхали до Коннектикута, де Мадлен Л'Енгл мала змогу писати.

«Складка часу», або Космос любові

Мадлен Л'Енгл – автор понад 50 книг, серед яких і проза, і поезія, і публіцистика. Незважаючи на різні жанри, з якими працювала письменниця, вона стала відомою світові завдяки серії науково-го християнського фентезі для юних читачів.

Перший роман і збірник п'єс авторки побачили світ у 1940 році, відразу ж після закінчення коледжу, проте аж у 1960 році вона написала дитячу книжку – фантастично-філософська повість «Складка часу». Протягом кількох років книжка шукала свого видавця, однак авторці скрізь відмовляли через релігійний контекст її твору. Та все ж у 1962 році книга побачила світ. Проста обкладинка з намальованими космічними лініями якимось чином привернула увагу і тих, хто цікавився фантастикою, і тих, хто був проти неї.

У повісті зображено два світи. Один – це фантастичний світ, у якому родина науковців переживає втрату батька через таємничий дослід, пов'язаний із межичассям, і діти вирушають у подорож по космічних галактиках та планетах, щоб знайти свого татка. Другий – це світ реальності, який тоді, після трагічної загибелі президента Кеннеді, трактувався в книжці як боротьба добра зі злом. Хоча, ймовірно такого підтексту, авторка і не передбачала.

Повість «Складка часу» розпочала «квінтет», тобто об'єднала однією тематичною лінією п'ять книг: «Складка часу», «Вітер крізь двері», «Планета, яка швидко нахиляється», «Багатоводдя» і «Допустима річ». У центрі цих повістей – родина Мюррей (the Murry family). Батьки – науковці, зайняті дослідженнями у галузі фізики та астрономії, часто пов'язаними з державними справами. Їхні діти – хлопці-двійнята, дівчинка Мег та малюк Чарльз Воллес – дуже різні. Якщо двійнята – звичайнісінькі собі хлопці, що захоплюються іграми та навчанням, то Мег і Чарльз Воллес – інші. Вони мають надприродні здібності, і саме на них лягає відповідальність за те, щоб пройти космічні виміри разом із чарівницями, відвідати невідомі планети, зустріти дивовижні створіння, знайти і визволити тата із пастки Великого Зла.

В образі дівчинки Мег письменниця відобразила своє дитинство, власну «інакшість». Її фантастична проза вирізняється тонким відчуттям дитячої психології, гумором та легким письменниць-

<http://tornberg.files.>

ким стилем. Завдяки глибоким знанням і начитаності Мадлен Л'Енгл розробляє і пояснює поняття п'ятивимірного простору: якби люди вміли переміщатися завдяки складанню простору у п'ять ліній, то космічні далі давно б вже долалися і ставали б доступними людині. Мадлен Л'Енгл захоплювалася теорією Ейнштейна і змогла «пройти крізь час», ведучи читача повз хронос до кайроса, трансформуючи біблійних персонажів і християнські істини у космологічне світобачення; пов'язуючи їх між собою, пояснюючи їх взаємовплив.

У 1963 році за повість «Складка часу» Мадлен Л'Енгл отримала медаль імені Джона Ньюбері.

І ось уже протягом кількох десятиріч діти насолоджуються «розширеним часопростором», подорожуючи до райських і водночас інопланетних істот, слухаючи їх неземну мову, торкаючись величних крил, літаючи і дихаючи квітковими ароматами, які ведуть їх істинами життя, розповідаючи про мистецтво любові.

wordpress.com

У кожній книжці циклу авторка ніби протестує проти «всецілого розуму», стверджуючи, що пізнавши все, людина втратить любов, а жодне інше почуття не зможе замінити велике людське «серце серцець». Лише маючи любов до людей, можливо все... ну, майже все. Принаймні так запевняє вічна «Складка часу» Мадлен Л'Енгл.

Розмовляючи про дитячу літературу письменниця стверджувала, що «... немає нічого у дитячій книзі, чого ви ще не знаєте. Я не вчу вас – ви вчите мене». А на питання «Що таке фантастика?» відповідала питанням: «Хіба не все?»

Мистецтво бути християнином. Поезія та проза.

Проза та поезія Мадлен Л'Енгл у книгарнях США завжди стоять поряд із прозою К. С. Люїса. І це не дивно. Письменниця все своє життя шукала пояснення завданням митця, даючи відповідь на запитання, поставлені самій собі, а також усьому суспільству: який зв'язок між християнством і мистецтвом, між вірою і баченням?

Одна із видатних її праць називається «Йдучи по воді: роздуми про Віру і Мистецтво», де акт створення світу розглядається через акт творчості.

Поезія Мадлен Л'Енгл – це любов до життя, до Бога, до Всесвіту. «Що написати можу я, щоб зберегти прохолоду того ранку?» – писала поетеса, переживши смерть коханого чоловіка і

вірного друга. У поезії вона постає перед читачем відкрито і щиро, не приховуючи жодного слова, не оздоблюючи наймізернішого почуття – постає, відриваючи душу. Її поезія – це не тільки віра, добро, високе мистецтво, але й істина життя людини.

Останні роки життя Мадлен Л'Енгл провела у своєму невеликому фермерському будинку, тяжко хворіючи, але, попри те, продовжувала працювати. У 2001 році вийшли дві її останніх книги: «Яскрава вечірня зірка: таємниці реінкарнації» та «Мадлен Л'Енгл: Відображення творчого шляху».

У 2002 році велика письменниця пішла з життя, залишивши за собою ясну зірку – вічну планету Добра і Світла. **b**

Ребека Стід «Коли ти дістанешся до мене»

АВТОР: Оксана ЛУЩЕВСЬКА

Про саму книгу

Книга Ребеки Стід «Коли ти дістанешся до мене» («When You Reach Me»), що отримала медаль «Ньюбері» (2009), є твором вельми цікавим, з нальотом загадковості. Вона є свого роду продовженням повісті Мадлен Л'Енгел «Складка часу». Уважний читач може прослідкувати певну дотичність сюжету повісті Мадлен Л'Енгел до фабули повісті Ребеки Стід.

У повісті йдеться про такі таємниці, як вічне життя, або трансформація поза простором і часом. Час тут є певним контрастом поміж минулим, теперішнім та

майбутнім і призводить до початку нового життя, зокрема до розвитку певного ланцюга подій.

Головна героїня, шестикласниця Міранда, в силу власного досвіду переконується: якщо запобігти чиємусь лихові сьогодні, то й у майбутньому можна врятувати його життя.

Історія заплутана та інтригуюча. Текст до останньої сторінки тримає читача у постійній напрузі. Окрім цікавої сюжетної лінії, що розгортається в одному з районів Нью-Йорка, у книзі присутні розважання щодо сучасних проблем расизму, індивідуалізму та виховання дитини у модернізованому суспільстві.

Про ідею книги

В інтерв'ю для «School Library Journal» Ребека Стід розповіла, що задум написання цієї книги виник під час прочитання стат-

ЕШСЯ ДО МЕНЕ»

ті в «Нью-Йорк Таймз». Авторці сподобалась стаття про чоловіка, що спантеличено блукав по місту Денвер (штат Колорадо), шукаючи хоч когось, хто міг би впізнати його. Ця інформація змусила Ребеку Стід замислитися над загадками людського життя.

У газетній замітці також йшлося про наміри поліції допомогти нещасному віднайти близьких йому людей. Чоловік розповів полісьменам, що пам'ятає тільки дружину і дітей, які потрапили в автокатастрофу. Поліція швидко вийшла на зв'язок з названою ним жінкою і виявилось, що вона не є його дружиною і що дітей у них немає. Вони лише планували весілля. Тож, на думку Ребеки Стід, існує певна ймовірність, що той чоловік вже прожив цей фрагмент життя у паралельному світі.

Також письменниця зізналась, що багато подій описаних в книзі, вона почерпнула з історії своєї родини. Батько авторки допомагав їй розробляти сюжетну лінію і складати певні ситуаційні комбінації, які пов'язали би поміж собою героїв її книги.

Щодо впливу творчості Мадлен Л'Енгел на творчість Ребеки Стід, то останнє письменниця пояснює випадком зі свого дитинства — колись Ребека Стід неочікувано потрапила на автограф-сесію Мадлен Л'Енгел в нью-йоркській книгарні. «Я ніколи не цікавилася письменниками, - зізнається Ребека Стід. - Але я пам'ятаю своє хвилювання при зустрічі з Мадлен Л'Енгел.»

І так як «Складка часу» і досі є настільною книгою Ребеки Стід, то остання просто не змогла втриматись від письменницької спокуси продовжити життя улюбленого твору на сторінках власного тексту. **b**

Ганна Осадко: «Пластилін – це осучаснена «барвиста глина», з якої Бог колись зліпив перших людей»

Філолог за освітою та поет за покликанням, Ганна Осадко має особливий талант і до образотворчого мистецтва. Особливе місце в її творчості посідає дитяча ілюстрація. Це легко пояснити, адже попри всі таланти і професійні здобутки, в першу чергу, Ганна Осадко – мама.

Створюючи ілюстрації для дитячих книжок, художниця експериментує, використовує різні техніки та матеріали, зокрема пластилін, скло, тканину. За її словами, дітей не проведеш – вони відразу відчують фальш, як в текстах, так і в ілюстраціях.

Чому саме пластилін?

Чому пластилін? Бо тільки він, на мою думку, є тим надзвичайно м'яким і теплим матеріалом, що символізує дитинство, уособлює ніжність, мінливість та одночасно – сталість та вічність. Бо пластилін – то така собі осучаснена «барвиста глина», з якої Бог колись зліпив перших людей, а я намагаюся зліпити світ дитячої книги)

Для України це дость незвична техніка виконання дитячих ілюстрацій? Коли і як виникла ідея працювати з пластиліном?

Це справді доволі рідкісна техніка. Я вперше побачила пластилінові ілюстрації в Інтернеті не так давно, кілька місяців тому. Подруга надіслала лінк на книги канадської художниці-ілюстраторки Барбари Рейд. Я закохалася у ці роботи з першого погляду! Знаєте, таке дивне відчуття – Еврика! От воно, моє!

Сиділа заворожено за робочим комп'ютером, аж тут – головний редактор надійшов (я от уже 7 років працюю літредактором тернопільського видавництва «Навчальна книга-Богдан»), показала йому чудові роботи пані Барбари – оце ж краса! А от якби і нам так... Він ще перепитав тоді – А Ви умієте «малювати пластиліном?»

- Звісно умію! – без тіні сумніву випалила я, і вже на обіді побігла до крамниці за пластиліном.

А ввечері збагнула, що таки так, умію! Це було схоже на «пам'ять пальців» - знаєте, так

буває, коли давним-давно вчився грати на якомусь музичному інструменті, потім сто років не торкався клавіш-струн, та варто було рукам знову відчувати знайомий матеріал – і вони все пригадали! Так само трапилося і зі мною.

Чи вчилися ви цьому десь спеціально?

Ну, свого часу я навчалася у образотворчій студії, потім закінчила художню школу – та на тому й сталося. Хотіла, звісно, поступати в художнє училище, мріяла навчатися прикладних ремесел та ілюструванню, (а ще – ну ду-у-ууже хотіла бути складувом!), але в нашому Тернополі закладів такого штибу немає, а до великого міста батьки не пустили.

Врешті закінчила українську філологію педунівеситету, тоді аспірантуру, захистила кандидатську дисертацію з теорії літератури – і прийшла працювати редактором у видавництво. Щоправда, мала ще невеликий досвід викладання – один рік читала українську мову для іноземних студентів, та вчасно збагнула, що це – геть не моє.

У редакції спочатку займалася виключно редагуванням, тоді почала сама писати (я авторка 10 дитячих книжечок загадок, а 2009 року вийшла друком моя книга віршів «Та, що перевертає пінгвінів»). Та потім я збагнула, що значно цікавіше – працювати над книгою від «а» до «я» - вичитуєш, редагуєш – і уявляєш собі героїв...а потім малюєш їх...Або ліпиш.

Скільки часу і матеріалу у Вас іде на одну ілюстрацію?

Пластилінова техніка сама собою доволі трудомістка. Одну ілюстрацію формату А3 я роблю близько тижня. Позаяк мені подобаються об'ємні речі, котрі створюють на фото «ефект присутності» - то й пластиліну йде на одну роботу чимало – до 10 пачок.

Коли і як Ви стали ілюстратором?

Свою ілюстраторську роботу я починала кілька років тому як графік. Невеличкі заголовні картинки до розділів, шмуцтитули, буквиці, причому, лише для «дорослих» книг. Таким чином я проілюструвала чимало жіночих романів, вже й

не перелічиш, близько 20 книг.

Ніколи й не думала, що ілюструватиму дитячі книги, справді! Намовили мене на цей «ліричний відступ» Володя Чернишенко і Наталка Дьомова, які перекладали для нашого видавництва чудовий роман Поля Гелліко «Томасіна». І я проілюструвала його. Це була теж графіка, та вже зовсім інша – свіжа, дитинна, містична...

...А тоді нові ідеї полізли з мене, наче пересто-
жане тісто з діжки)

Після Поля Гелліко я захопилася просто неймовірною дитячою письменницею – Джаклін Вілсон. Той самий «легкорукий» Володимир Чернишенко вперше переклав українською її всесвітньо відомі твори «Історія Трейсі Бікер» та «Дитина-валіза», що ото-от побачать світ у видавництві «Навчальна книга – Богдан».

Мій стиль ілюстрування цих книг чимало в чому перегукується із автентичними ілюстраціями книжок пані Вілсон у виконанні Н.Шеррата й С.Хіп; це такі собі замальовки, «вписані» в

тексти, на зразок начерків на полях дівчачого щоденника, коли ілюстрація і текст стають одним цілим. Так 60 сторінок «вордівського» тексту «Історії Трейсі Бікер» я помережила аж сотнею ілюстрацій!

Паралельно з цим я втілила свою давню дівчачу мрію – намалювала велику книгу розмальовок «Моя принцеса».

Чи є якісь спеціальні техніки, в яких Ви працюєте. Які?

Моєю першою «барвистою» книгою стали «Перевіршики» Романа Скиби. Збірка цікава вже тим, що п. Роман виступає у ній не стільки перекладачем кращих зразків дитячої поезії, як «переспівувачем» - зарубіжні тексти під його пером «оживають» для маленького українського читача, набувають відчутно національного забарвлення. Тому й ілюстрації до

такої особливої книги мають бути особливими. СКЛЯНИМИ!

У мене з дитинства особливі стосунки зі склом (ви ж пам'ятаєте про складува!). Вже майже два роки я розписую скляні й керамічні вироби – і в результаті понад дві сотні пляшечок-горняток-вазочок-тарілочок, а також свічників, супниць, сулій та бутликів у найрізноманітніших техніках стали мистецькими виробами.

Та повернемося до ілюстрування. Отож, Скибину книгу «Перевіршики» я оформила у цікавій техніці, яку сама й придумала. Це тришарова ілюстрація, що має створювати ефект об'єму (звісно, не 3 D-зображення, та це тільки початок))) Основа ілюстрації – це скло, на яке акриловими фарбами й контурами наноситься малюнок. Під скло підкладається фактурна тканина, а поверх скла – об'ємні елементи (гудзички, мушлі, дрібні іграшки).

Врешті ілюстрацію слід сфотографувати (це особливо кропітка робота, бо скло дає бліки, і важливо застосувати особливе освітлення), а тоді за допомогою комп'ютерних програм на ілюстрацію накладають текст.

Саме так я побачила концепцію «Перевіршиків» - три шари, щось ближче, щось далі, і сталий (та водночас прозорий) концепт скла – власне, як і в авторських текстах – переклади-переспіви дитячої класики українським голосом.

«Затишне», домашнє тло, оті всі плетені шалики, байкова тканина, розшита білим намистом суконка, дбайливо підкладена під прозоре скельце вірша – це втілення отієї ледь відчутної етнічності, якої набули зарубіжні вірші у викладі Скиби.

А зразу після «скляної» книжки я взялася за «ПЛАСТИЛІНОВУ». Це теж книга віршів Романа Скиби – «Рибне місце». Тексти із цієї книжки видалися мені такими дитячими й дотульними, що «скляна» техніка була би для них затвердою.

Які переваги пластилінової ілюстрації перед звичайною ілюстрацією, зробленою фарбам? І які недоліки?

Як на мене – тут суцільні переваги – оригінальність, несподіваність, «затишність» ілюстрації. Бо ж дитяча ілюстрація має бути – як на мене – тактильною, бодай умово-тактильною – аби хотілося помацати усі ці дрібні детальки, відчути їх не лише зором і свідомістю, а й маленькими пальчиками.

Як ви вибираєте пластилін – чи будь-який підходить?

Вибирала методом проб і помилок – один зам'який, другий закрихий, третій затвердий)) Та врешті кожен тип пластиліну можна тією чи іншою мірою застосувати для ілюстрування

Занадто м'який використовую на тло – розмащую ним великі площі, крихкий стає масою для об'ємних елементів, а з найкращого пластиліну роблю дрібні детальки.

Як ви зберігаєте ілюстрації, адже з дитинства пам'ятаю, що пластилінові фігурки з часом псувались?

Власне, до зберігання ілюстрацій ще не дійшло, зима була довга, та з першим сонячним промінням починаю про це задумуватися...

Спеціальних засобів для зберігання пластиліну немає, тому теж доведеться експериментувати.

Мабуть, спробую застосувати матовий аерозольний лак для зберігання олійних фарб...

Я якось спробувала замінити пластилін доволі популярною зараз пластикою, та відмовилася від цього. Звісно, зі зберіганням пластики менше мороки, та вона видається мені надто холодною, мертвою, пластмасовою для дитячих текстів...

Чи маєте улюблених світових або українських майстрів, що працюють у цій техніці?

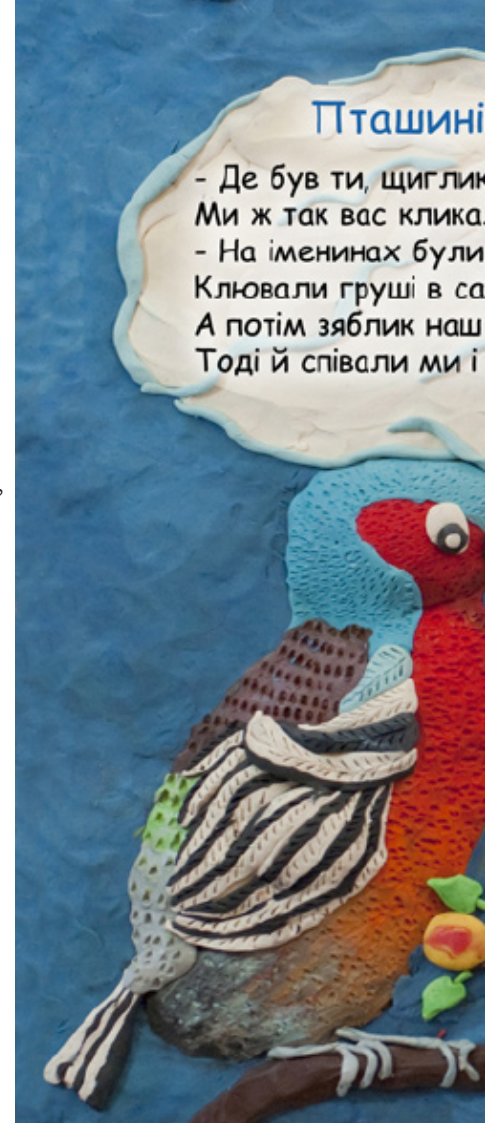
Та, власне, окрім Барбари Рейд, про яку вже йшлося, я не бачила більше ніде книжкових пластилінових ілюстрацій...

Наскільки сьогодні видавці зацікавлені в нестандартній ілюстрації?

Гадаю, що повинні бути зацікавлені. От гляньте – у час інтернету, коли, по суті, художні тексти, в тому числі й дитячі, є у вільному користуванні, кнага мусить нести не так інформаційну, як художньо-естетичну цінність. Це має бути насамперед витвір Мистецтва.

А що ми часто-густо бачимо на полицях наших книгарень? Засилля дешевої комп'ютерної штамповки... Звісно, так легше й дешевше ілюструвати книгу, та коли книги стають клонами – подібними одна на одну, - виникає логічне запитання – навіщо? Тут мусить спрацювати закон Оккама «не примножуйте сутностей без необхідності»))

Я вважаю, що дитяча книга – це той випадок, коли якість має у ста відсотках превалювати над кількістю. Краще видати одну справді достойну

Пташині

- Де був ти, щиглик
Ми ж так вас кликали
- На іменинах були
Клювали груші в сад
А потім зяблик наш
Тоді й співали ми і

забави

ку? І ви, синиченьки?
ли до годівниченьки!
у зяблика.
ду та яблука.
став за цимбалами.
танцювали ми.

Ще доєдналися і перепілочки -
Чи то кларнети в них, чи то сопілочки...
Як звечоріло вже - прийшло опудало.
Аплудисментами усіх напудило...

книгу, аніж жменю книжечок-одноденок. Яскравий приклад на підтвердження моїх слів – це найкращі, як на мене, українські видавництва. Погляньте бодай на книги «А-ба-ба-га-ла-ма-ги» та «Гранів –Т», «Видавництва Старого лева»! Кожна книга у них має своє унікальне обличчя, вона зроблена з любов'ю, продумана від «а» до «я» - і тому вона не загубиться на ринку та знайде свого вдячного читача.

Наскільки готові видавати книги з пластиліновими ілюстраціями?

На це питання я ще не можу відповісти. Час покаже. Дякувати Богу, зараз я зреалізована, бо ж знайшла «свою» техніку і плідно працюю у рідному видавництві.

Сподіваюся, що і надалі мої руки та фантазія не залишаться без роботи, тому я завжди готова до активної співпраці з цікавими авторами й видавцями.

Чи є книга, яку б Ви дуже хотіли проілюструвати?

Таких книг багато. Це насамперед улюблена з дитинства дитяча класика – Вінні Пух, Аліса, Попелюшка, народні казки... Цікаво працювати і з сучасними авторами, бо тоді присутній момент діалогу, співпраці. Хотіла би проілюструвати дитячі книги Андрусяка, а також власну «Абетку»

Чи взялися б Ви ілюструвати дитячу книгу, яка Вам чимось не сподобалась, чи робота є робота і Ви б проілюстрували і таку? До речі, чим книга Вам може не сподобатися?

Гм, складне питання) Досі я ілюструвала лише те, що мені подобалося...

А що мені може не сподобатися в дитячій книзі – це, насамперед, нещирість. Дорослі часто вважають дітей дурнішими від себе. Думають, що діти «захавають» все, що їм подадуть на блюдечку, густо заллявши улесливою патокою пестливих суфіксів. Та ні, діти кращі читачі, аніж дорослі, принаймні, чесніші... Вони усім нутром відчують фальш і брехню. Тому писати для дітей – це велика відповідальність і великий дар.

Текст і ілюстрація – рівноцінні? Чому?

В ідеалі повинні бути рівноцінним. Найкращими. Вони повинні взаємодоповнювати одне одного. Так як дитина не може відповісти на довічно дурнувате доросле запитання «Кого ти більше любиш – тата чи маму?», так і в дитячій книзі зміст не може превалювати над формою чи ілюстрація бути негідною тексту, і навпаки.

Дитяча ілюстрація в світі – дуже різнопланова: колажі, пластилінові ілюстрації, ілюстрації з тканин, газет тощо. В Україні на сьогодні не так багато незвичної, оригінальної ілюстрації. З чим це пов'язано, на Вашу думку?

Я думаю, чинників певної «заскарублості» українського сучасного ілюстраторства чимало. Це передусім економічна ситуація (нестандартні проекти дорожчі та дещо ризиковіші), політика «масовості», якої дотримуються чимало видавництв, надаючи перевагу розтиражованим яскравим малюнкам перед справді авторськими ілюстраціями.

Та спростерігаючи рівень ілюстрування зарубіжних видавництв (цікавий щодо цього питання сайт <http://www.apple-egg.co.uk/>) та деяких російських, таких, приміром, як «Розовый жираф» чи «Самокат», я приходжу до думки, що незадовго і вітчизняний книжковий ринок зможе похвалитися розмаїттям жанрів і технік ілюстрування.

Тим паче, що низка українських видавництв робить неабиякі успіхи у справді якісному та

оригінальному ілюструванні цікавих проєктів.

Чим відрізняється дитяча ілюстрація від взагалі ілюстрації та інших видів образотворчого мистецтва? Які її особливості, характерні риси?

Ну звісно, дитяча ілюстрація – це особливе мистецтво. При створенні ілюстрацій для малюків мусять бути враховані вікові особливості цієї категорії читачів, дбайливо дібрана техніка, матеріал.

Аби дитина полюбила книгу на усе життя, аби вона надалі хотіла читати, а серед головних «дитячих спокус» - мультиків і комп'ютерних ігор – віддала перевагу читанню – це мусить бути Надзвичайна Книга.

Слід також зауважити, що художник ніякою

мірою не повинен «перетягувати ковдру» із авторського тексту на зображення - у дитячій книзі (власне, і в дорослій теж) – ілюстрація і тексти мають творити одне ціле, взаємодоповнюватися, бути тими двома крилами, які творять щасливий політ Книги до читачів.

Ілюстрація має бути космополітичного характеру чи все-таки має зберігати етнічні риси, вбирати в себе історичний досвід української ілюстрації?

На мою думку, у час глобалізму треба старатися зберегти національне коріння дитячої книги. Етнічні мотиви, глибоке коріння родинного дерева, слов'янський менталітет – усе це притаманне кращим зразкам сучасного українського книгодрукування.

Особливі авторські шрифти, національна кольористика, символічні образи – все це повинно ненав'язливо навчити дитину любові (як можна навчити Любові? Лише даючи Любов!) до рідної землі.

І ще - важливо, аби такі тексти та ілюстрації не тхнули шароварщиною, були справді глибокими, сильними, справжніми.

За кордоном можна зустріти концептуальні дитячі ілюстрації – такі книги стають арт-буками, їх колекціонують. В Україні такого поки немає. На Вашу думку, чому? Хто боїться сміливих, неординарних, мистецьких ілюстрацій в дитячих книгах – автори, видавці, батьки чи діти?

Чому ж немає? Приміром, маю кількох знайомих, котрі колекціонують книги з ілюстраціями Єрка чи Гапчинської. Навіть спілкувалася з іноземцями, котрі, не знаючи української мови, купували «Снігову королеву» чи «Лізу та її сніг» лише через ілюстрації)

Тому я сподіваюся, що в мистецтві українського ілюстрування зокрема та книгодрукування загалом усе ще попереду, та щиро сподіваюся, що зможу вписати до нього і власну цікаву та барвисту сторінку. **b**

Біографічна довідка

Осадко Ганна Володимирівна - літератор, літературний редактор Тернопільського видавництва «Навчальна книга – Богдан», художник.

Народилася 4 червня 1978 року в Тернополі.

Закінчила художню школу та філологічний факультет Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Кандидат філологічних наук.

З 2003 року – літературний редактор видавництва «Навчальна книга – Богдан».

Упродовж 2008-2009 років у видавництвах «Яблуко» і «Богдан» вийшли друком 10 дитячих книг Г. Осадко, а наприкінці 2009 року у видавництві «Богдан» побачила світ перша поетична збірка авторки – «Та, що перевертає пінгвінів».

Проілюструвала понад 25 художніх книг, серед яких: романи Л. Романчук «Софія», «Гравітація», Чотири дороги», Л-А. Загрудний «Листочок з дерева життя», А.Гаал «Долі твоєї крушина», Осадко «Та, що перевертає пінгвінів», Р.Кіплінг «Такі собі казки», П. Гелліко «Томасіна», В. Головачов «Релікт», Дж. Вілсон «Дитина-валіза», «Історія Трейсі Бікер», Р.Скиба «Перевірки», «Рибне місце», розмальовка «Моя принцеса».

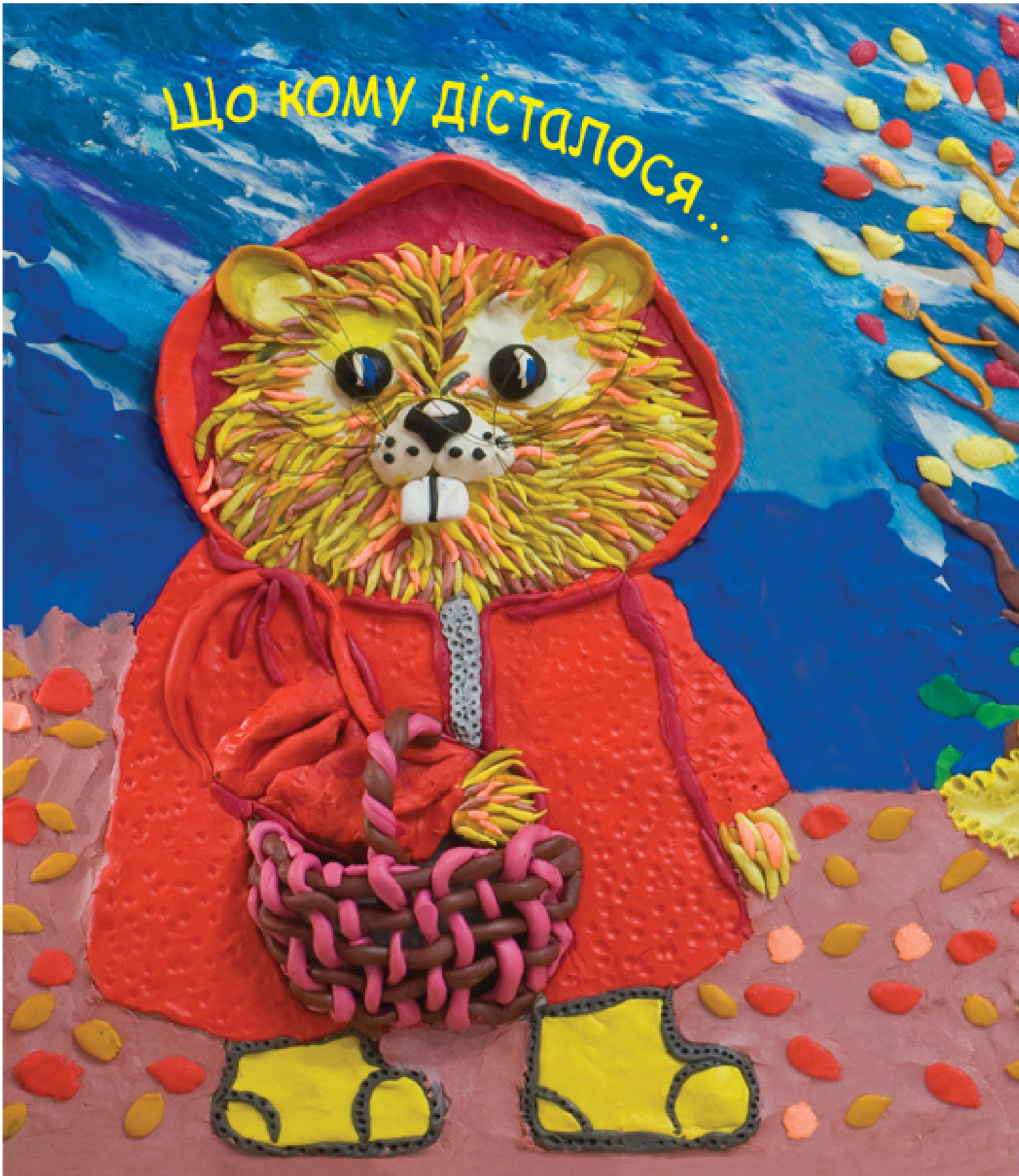
Чому поросята замурзані

Щосвітанку поросята
Умиваються завзято!
... Тільки ж роблять
це в калюжі,
А калюжа бруднувата...

ЩО КОМУ ДІСТАЛОСЯ...

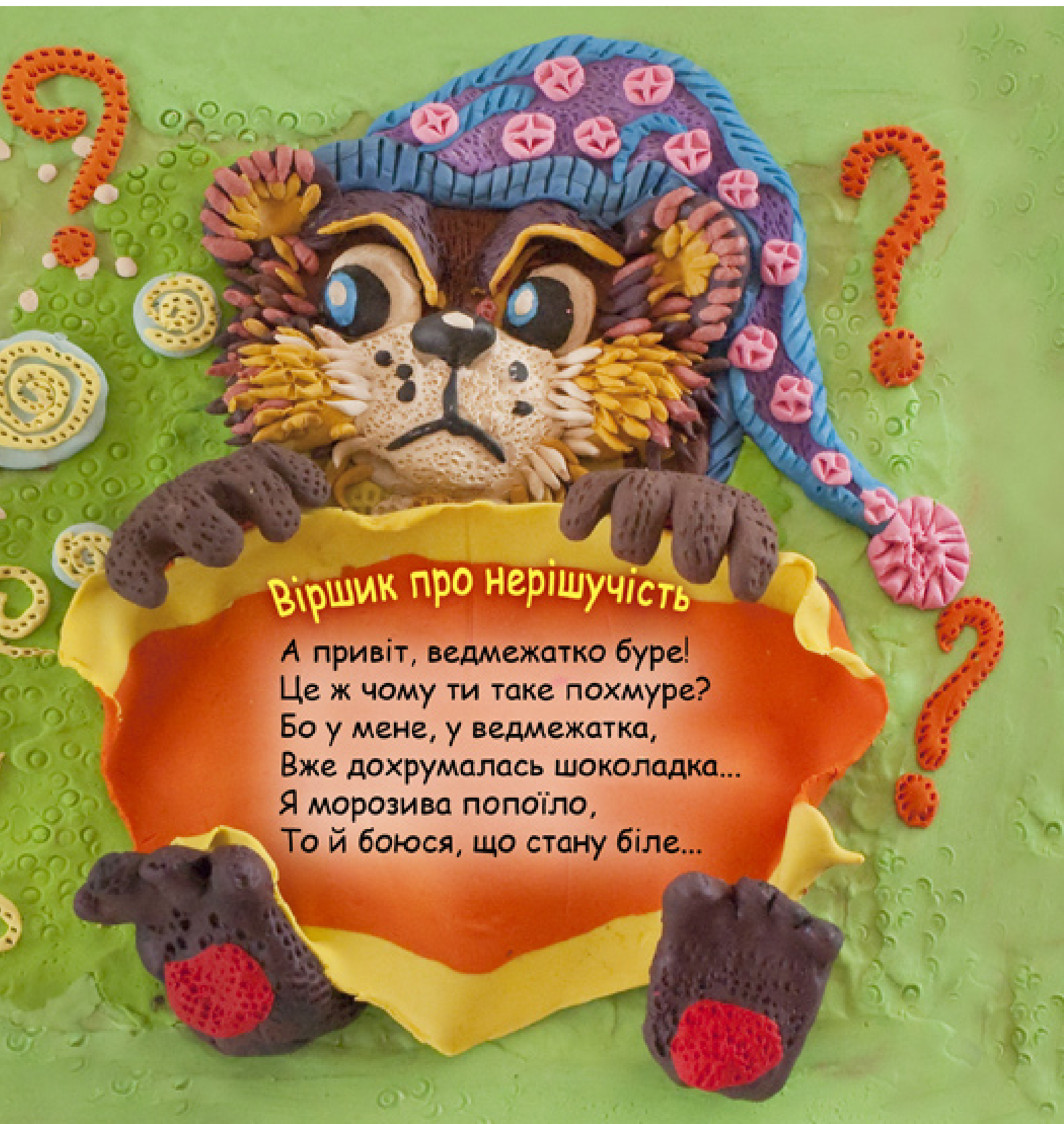

Здрастуй, друже мій — хом'як!
Як життя та настрій як?
Де блукав ти? Що робив?
— З їжаком збирав гриби...
— То, напевно, хоч би щось
Вам надібати вдалось?
— В нього гриб, а в мене — грип:
Чхаю, кашляю, захрип...

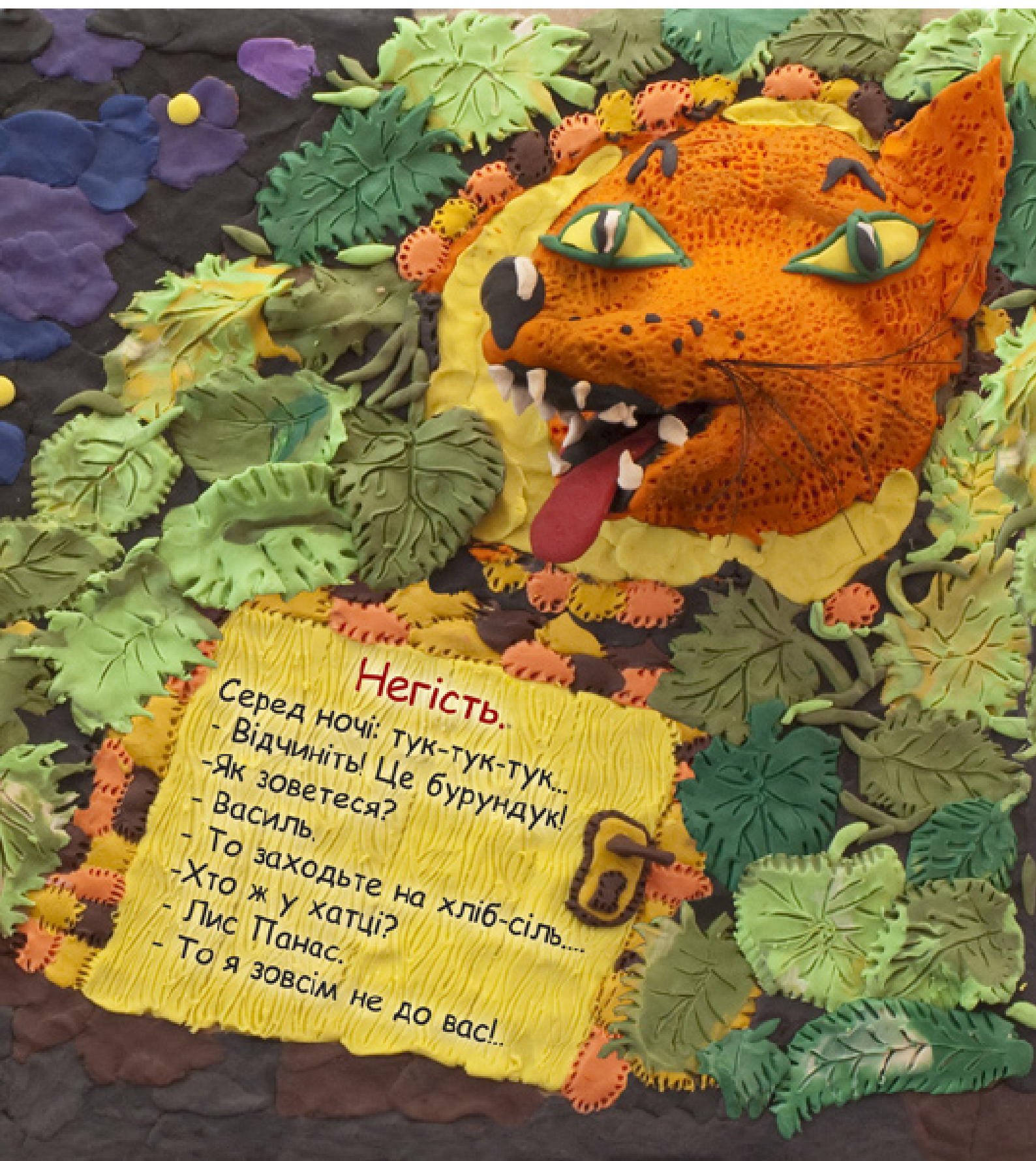

Віршик про нерішучість

А привіт, ведмежатко буре!
Це ж чому ти таке похмуре?
Бо у мене, у ведмежатка,
Вже дохрумалась шоколадка...
Я морозива попоїло,
То й боюся, що стану біле...

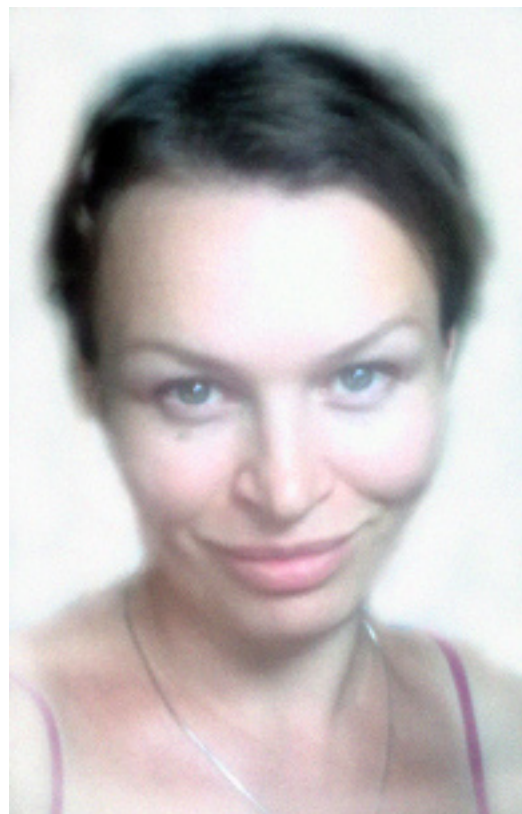
Негість.

- Серед ночі: тук-тук-тук...
- Відчиніть! Це бурундук!
  - Як зоветеся?
  - Василь.
  - То заходьте на хліб-сіль....
  - Хто ж у хатці?
  - Лис Панас.
  - То я зовсім не до вас!

Тетяна Щербаченко

письменниця

Моє радянське дитинство не залишило ніякої різдвяно-новорічної книжкової символіки. У ті часи – вісімдесяті роки минулого століття – видавці переймалися впровадженням у дитячу образну систему інших символів. Правда, зовсім одурити дітей їм не вдалося. Та ідеологічна мішура, якою прикрашали (чи мусили прикрашати) автори свої тексти для малят, не надто затримувалася в дитинних думках, а подекуди навіть не була помічена, як не помічають білило на спині чи подряпину на коліні.

Однак тепер книжка – добрий атрибут святковості. І як подарунок, і як просто елемент створення настрою. Минулого року напередодні свят я була в гостях у видавництва, що стало для мене «хрещеною мамою» в дитячій літературі – в «Країні мрій». На стенді-виставці одразу помітила великоформатну книжку з симпатичним доброзичливим зображенням тваринок, що ліплять сніговика. Моя менша доня саме вчилася й сама ростити свою першу снігову бабу.

Підзаголовок: «Книжка під ялинку». Звісно, я купила її:

м'яка, як подушечка, обкладинка з блиском вечірнього снігу, ілюстрації пастеллю, прегарні звірята, здавалося, віку моєї дівчинки. Простий і теплий текст лаконічних оповідок (Завірюха, Різдвяний подарунок, Снігові друзі), що відповідають зимовим запитам найменших читачів: чекання зими, пошук подарунків Дружам, снігові розваги, перші провісники весни... Їжачок віддає останнього шарфика, щоб зігріти Оленятко; Лисичка жертвує свій подарунок на порятунок Їжачка; Ведмежа, Видра та Кролик ліплять друга самотньому сніговику. Це і є оповідка, яка формує світогляд малюка.

«Випав сніг...» британської письменниці Кристини М. Батлер – одна з найхарактерніших її книг. Яюсь авторка зізналася, що не любить писати багато, що мінімум слів і максимум ілюстрацій – такими вона воліє бачити свої видання. І ми з моїм маленьким дівчиськом теж шанувальники цього типу книжок. Так можна не лише уявляти Дивовижі та Дива, які несуть нам свята, а й бачити їх внутрішнім зором і запам'ятовувати на все життя.

Сього року моє на цілий рік старше дівчисько чекатиме нова історія, яку ми смакуватимемо на Миколая, Новий рік, Різдво, Василя: «Золотий павучок» ніжного пера Івана Малковича та чудової української ілюстратори Катерини Штанко.

ПАРАЛЕЛЬНІ СВІТИ ПЕРЕТИНАЮТЬСЯ

Олександр Денисенко. «Межник, або Всесвітнє Свавілья. Ч. 1. На грані світла й тіні». – К.: Грані-Т

З першого погляду здається, що чітка межа між книгою для дорослих та дитячою існує. Вона прописана з низці «ГОСТів» та різноманітних вимог до дитячих видань. Та чи можна, поклавши руку на серце, назвати книжкою суто для дітей, наприклад, барвисту книжчину для малюка, який ще не вміє читати? Не кажучи вже про те, що батьки купують її, орієнтуючись на власні смакові вподобання.

Втім, якихось проблем для автора й видавця цей тип позиціонування творчого продукту не створює. Та, виявляється, бувають ситуації, коли видавнича «мітка» «для такого-то шкільного віку» робить ведмежу послугу й для автора, і для читача, і для самого видавництва...

«Межник, або Всесвітнє Свавілья. Ч. 1. На грані світла й тіні» – фрагмент роману-фентезі «для дітей середнього та старшого шкільного віку». У цьому випадку якраз і є потреба чітко визначитися з критеріями, за якими твір віднесено до вказаної вікової категорії.

Насамперед: роман сповнений істин, які неможливо «поділити» за віком. Тема добра і зла, світла й темряви, відтінків на їх межі піднімається вже сотні років, і вона невичерпна. Змінюються лише форми, жанри. Олександр Денисенко з властивою йому драматичною глибиною зміг додати особливий голос у цю віковічну кантату. Передусім – завдяки мові. Одягши доволі традиційний жанр у вишукані мовні шати – багату, колоритну, образну лексику, автор одразу вивищив твір над тисячами невибагливих, хоч і гостросюжетних фентезі-видань у дешевих палітурках. Ще великий Потебня наголошував нам, що «межі нашої мови – це межі нашого світу», і це твердження незаперечно ілюструє «Межник». Світ у романі настільки ж поліфонічний, як і його мова.

Таким чином ми торкнулися наступної ланки «відповідності» твору читачеві-підлітку. Осягнений у романі світ – багаторівневий. Для підготованого читача, шанувальника жанру, він не стане несподіванкою.

Тут є всі атрибути, правда, доволі похмурої, сучасності: громадський транспорт, мафія, бомжі, сирітство, вбивства, дитина-індіго... (Щоправда, редактори видання пропустили повз вельми грубий і помітний для підлітка «ляп» – героїня-«емо» чомусь одягнена в чорно-барвистий одяг замість чорно-рожевого, принципового атрибуту цієї молодіжної субкультури). Є в романі й необхідні прикмети «паралельного світу»: тварини, що говорять, інфернальні істоти («світлозорі» та «посутенілі»), скарби, незвичайні властивості людського організму тощо. І все це хитромудро вплетене в колізії твору: за незвичайну дитину, з якою читач знайомиться ще коли та перебуває в лоні мами (напродуч тонко описано відчуття маляти!) борються мешканці всіх вимірів. Чому? Доки не вийде продовження книги,

дізнатися читачеві про це, на жаль, зась. І це є третьою ланкою в нашому риторичному питанні «вікової» літератури.

Навіщо переривати роман посередині, якщо складні колізії ще не встигли вирости в сюжет, а значна кількість колоритних образів ще не склалася в систему? Відчувається деяка обірваність, незакінченість, неоднорідність тексту, у деяких місцях навіть дорослому важкувато віднайти смисл у метафоричних втіленнях. Перші глави нагромаджені заплутаними подіями, які тільки частково стають зрозумілими в кінці частини.

Напрошується проста відповідь: за задумом видавця, цей прийом має так розігріти цікавість читача, що він негайно побіжить до книгарні купувати продовження. А потім – за наступним продовженням і так далі кілька разів, адже передбачається чотири книги. Та проблема в тім, що цього продовження, на жаль, досі немає... І чи згадає юний читач про перипетії роману, доки триватимуть видавничі перипетії з продовженням, невідомо. І чи зможе він у такій фрагментарності осягнути глибину авторського задуму, не заплутавшись у незвичних образах і містичних подіях?..

Отже, до висновків.

Окрім інтуїтивного розуміння того, що «Межник» – напрохуд талановитий твір обдарованого автора (читається важко, але з невгасним інтересом, задоволенням і «після смаком») сказати щось чіткіше у плані аналізу тексту, його відповідності задуму автора тощо неможливо через брак матеріалу. При цьому можна стверджувати, що традиційні функції – естетичне задоволення від прочитання, спонукання до філософські роздумів тощо – твір виконує.

Проте складається враження, що твір все-таки є більш універсальним за «віковим цензом», аніж це собі уявили видавці. «Межник» – це класичне фентезі, гідне уваги не лише терплячих дітей-читачів, а й, безперечно, дорослих шанувальників цього жанру. Помилкове позиціонування книги заперечило увагу до твору сотень читачів. Рідко який дорослий цікавиться в книгарнях полицками чи каталогами з дитячою літературою. Натомість як підліткам часто купують видання без позначок адресності. Рішення поділити великий цілісний твір (з метою полегшити дитині читання? з комерційною метою?) пішло лише на шкоду всім.

Поки що нова видавнича політика видавництва «Грані-Т» не дала про себе знати, але хочеться тішитися надією, що складний, красивий і неоднозначний (як і всяка добра література) «Межник» доведе, що паралельні світи дорослих і дітей, добра й зла, таланту автора й фаховості видавця перетнуться й ми триматимемо в руках продовження роману!

До речі, художнє оформлення варте особливої уваги. Тут видавці, на щастя, не пішли шляхом найменшого спротиву й уникли характерної сьогодні для підліткової літератури убогої псевдохудожності. Ілюстрації, буквиця, колір і вибір гарнітури шрифтів створює настрій, що продовжує сюжетну лінію, почату письменником **В.**

АВТОРИ: Ірина Константінова, Тетяна Щербаченко

Дівчатка-підлітки: сто років тому і сьогодні

(Лідія Чарська. *Князівна Джаваха: повісті; пер. з рос. – К.: Гамазин, 2010. – 384 с. – (Серія «А+В»).*)

Ніні одинадцять років. Вона смілива, чесна і добра. Її мама померла. Її виховує тато і бабуса. Коли дівчинка вступає до жіночої гімназії, вона зіштовхується з низкою проблем – клас не приймає новеньку, ображає, знущається. Дівчинка шукає друзів, довіри, взаєморозуміння. Тут вона повинна самотійно приймати рішення – підкоритися правилам колективу і бути прийнятою чи діяти згідно з власними принципами і терпіти насмішки однокласниць. Ніна переживає те, що переживають більшість дівчат її віку. Єдине, що відрізняє її від інших дівчат (в тому числі і від сьогоднішніх) – Ніна Джаваха – грузинська князівна.

«Князівна Джаваха» була написана і вперше побачила світ у 1903 році. З того часу багато чого змінилось – політичне тло, побут, щоденне життя, система освіти, але проблеми в одинадцятирічних дівчат все ті ж – бажання порозуміння з батьками, прагнення мати вірних друзів, складна адаптація до нового колективу, проблема вибору «бути як всі» і бути прийнятою колективом чи залишатися «білою вороною»

...

Російська письменниця Лідія Чарська свого часу була страшенно популярною авторкою серед дівчаток шкільного віку, адже тонко і достовірно писала про проблеми дівчат-підлітків. Пояснення цьому просте – Лідія Чарська і сама пережила все те, про що писала – її мати померла при пологах, виховував її тато, а згодом дівчина сім років навчалася в жіночому інституті, де вела щоденники, описуючи шкільні будні.

Повість про Ніну Джаваха – не просто шкільна повість, що описує щоденне життя гімназисток. Цей твір щедро приправлений колоритними і цікавими описами Грузії 19 століття – Елбрус і Казбек, джигіти, мусульманські

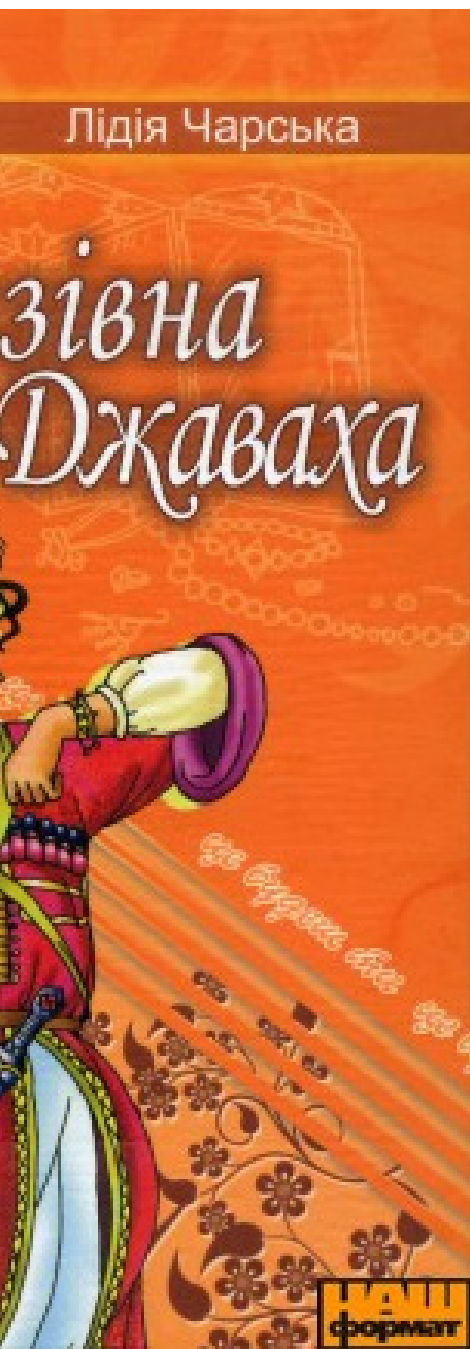
аули в горах Дагестану, швидка Кура, розбійники, їжа і танці... Цей твір переповнений Грузією. Крім того, він передає тогочасну політичну ситуацію, окреслює історичне тло. Звісно, сьогодні нам, українцям, які відчули на собі вплив імперської Росії, дивно і незручно читати ті уривки, де авторка описує завоювання росіянами Кавказу, яке в книзі кількома реченнями подається скоріше, як позитивний для Грузії момент – начебто з приходом росіян на Кавказ Грузія полегшено зітхає, адже довгий час православні грузини вели війни з мусульманськими горянами і тільки допомога Росії поклала цьому край. В той же час, варто пам'ятати коли був написаний твір і про те, ким

була авторка - дворянкою часів Російської імперії. Це все окреслено кількома реченнями, адже батько головної героїні – російський офіцер. Більше в книзі немає історичних чи політичних ремарок, основне тут – дорослішання і переживання дівчинки Ніни.

Крім того, авторка згадує Російську імперію лише раз чи два, натомість сильно і переконливо виписує красу і благородність грузинського народу, його чесність, справедливість і доброту. А головне - нескореність, бажання і вміння зберігати свої традиції і пишатися своїм корінням. Це народ, який ніколи не асимілюється і не зникне.

Власне, в книзі це показано через протистояння Ніни і її бабусі, яка свого часу не прийняла в сім'ю маму дівчинки, горянку, яку російський офіцер – тато Ніни – взяв собі за дружину. Після смерті жінки бабуся приїхала виховувати Ніну, привчати її до хороших манер і робити з неї благородну дівицю. Натомість Ніна продовжувала джигітувати, носити національний одяг і час від часу потрапляти в такі ситуації, де б навіть дорослий чоловік дав слабину, а грузинська дівчина - ні.

Книгу варто читати всім любителям Грузії і романтичних дівчачих історій, а також тим дівчаткам, хто зараз переживає схожі проблеми – новий клас чи школу, насмішки, пошук справжніх подруг і взаєморозуміння з однолітками.

АВТОР: Маргарита Стручок, для “Друга Читача”

Країна для вередунів, або куди ніколи не приходить Різдво

Олена Мацьків. *Країна Ніландія* – Львів: Свічадо, 2010. – 48 с.

Одного сніжного зимового вечора напередодні Різдва двійко дітей – вередлива дівчинка і Юрасик-Грубасик – сідають у трамвай і за якихось двадцять хвилин неочікувано потрапляють до незнайомої країни Ніландії. Так починається казкова історія різдвяної книжки Олени Мацьків.

Ніландія – дивна країна з багатьох причин. По-перше, туди можна потрапити, всього лише проїхавшись на червоному трамвайчику. По-друге, до цієї країни ніколи не приходить Різдво. По-третє, там і в

будинках, і на вулиці панує суцільна темрява. І по-четверте, там завжди холодна й пронизлива зима.

Але найголовніше – до Ніландії можуть потрапити лише вередуни та «нехочухи». Так, діти, які на всі прохання та питання відповідають «ні», «не хочу», «не буду», відразу стають громадянами цієї країни. Але чому туди потрапив Юрасик – спокійна, врівноважена дитина, яка майже ніколи не говорить слово «ні», а дедалі частіше «так»? А все тому, що хлопчик відчуває особливу і непереборну любов до солодкого і не мріє про велосипед. Іншими словами – байдужий до спорту і небайдужий до варення та цукерок. Звідси й прізвисько – Грубасик.

Друга героїня, дівчинка, не має імені, певне, тому, що на її місці може опинитися кожна вередуля, будь-яка дитина в світі. Перед тим, як потрапити до Ніландії, дівчинка відмовилася допомагати мамі готуватися до свята...

І ось звичайні герої потрапляють у незвичайні умови. Їм доводиться пройти непросте випробування, яке зачіпає їхні найбільші слабкості. До того ж треба перебороти свій страх та триматися разом, допомагаючи одне одному. Але результат того вартий – врешті діти розуміють, що не потрібно повсякчас усім відмовляти, але в той же час варто знати, коли казати тверде «ні». До речі, виявляється, що особливо важко сказати «ні» самому собі, а «так» – комусь іншому.

Історія добра і з хеппі-ендом, притрушена святковим снігом і корицею, освітлена жовтавим світлом ліхтаря та озвучена торохтінням трамвайчику. Сюжет ледь не детективний, він тримає увагу та інтригує. Чому Юрко потрапив сюди? Як дітям вибратися з Ніландії? Чому всі ніландці схожі одне на одного? А головне – чому сюди ніколи не приходить Різдво? Із розвитком сюжету відповіді з'являються одна за одною. А от щоб отримати відповідь на останнє запитання, потрібно уважно прочитати всю книгу – розкриття таємниці вигулькне саме наприкінці.

Окрім цікавого тексту, зимово-святковий настрій створюють ніжні й затишні ілюстрації Марини Михайлошиної. Акварельні малюнки хочеться довго-довго роздивлятися навіть після того, як книгу вже прочитано.

Дитячі видавництва не завжди радують маленьких читачів спеціальною літературою до зимових свят. Мовляв, комерційно не вигідно – два тижні продажів, а потім увесь рік на складі пилом припадає. Але саме святкову літературу, книги на зимово-новорічну тематику, різдвяні казки діти дуже люблять. Бо ці книги створюють той неповторний різдвяний передсмак та затишну атмосферу зимових свят. І «Свічадо» лише підтверджує цю тезу.

АВТОР: Маргарита Стручок, для “Друга Читача”

(http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/review/7382/)

Канікули з присмаком брюссельської капусти

Ксенія Ковальська. Канікули прибульців із Салатти. Львів. Видавництво Старого Лева, 2010. – 272 с.

З такою веселою та сповненою цікавих пригод книгою навряд чи вдасться заснути, тому варто її читати на канікулах або подорожуючи світами. Особливо, якщо подорожуєте ви міжпланетним зорельотом. Як ніколи доречною ця книга буде і тоді, коли ви лежите під кущем бузини десь за селом і пасете дідових кіз – ефект повної присутності буде гарантований.

Герої книги ні секунди не сидять без діла. Географічні рамки їхнього «діла» простягаються від далекої планети Салатти до українського степу, від села до Києва, від Києва до Брюсселя... Та й самі герої досить-таки оригінальні: троє прибульченят із дивними іменами – Го, Гоо і Гооо, які подорожують всесвітом самі, без батьків, а також кози Ляля і Каша, говірки та цікаві до всього, кущ бузини, якому конче потрібно побувати в Києві... А ще дід Карпо і баба Катерина – одні з небагатьох представників людської раси в книзі.

Початок розповіді досить спокійний: на далекій планеті Салатта мама з татом вирішують відправити своїх трьох синоків у подорож всесвітом. Мовляв, нехай діти помандрують, поки в них канікули, а заодно продовжать багаторічну сімейну традицію – відправляти в космічні подорожі школярів. Єдина вимога – ніде не приземлятися, ні з ким не спілкуватися, хіба що дивитися з вікон зорельота. Зробити це технічно не важко, адже космічний човник малечі невидимий, тому не буде привертати до себе увагу. Проте, коли таке було, щоб діти не порушували заборони батьків? От і починаються знайомства й пригоди прибульців.

Сюжетні лінії обігруються довкола речей, які, зазвичай, викликають у дітей купу запитань. Наприклад, чи правда, що брюссельська капуста буває лише в Брюсселі, або що бузина, яка росте на городі, має в Києві дядька? Як часто вони бачаться? І звідки той дядько там узвся?.. Чи правда, що прибульці зелені і обов'язково ставлять всілякі досліди на людях? А на тваринах?

Автор книги, Ксенія Ковальська добре обізнана з дитячою психологією, з тим станом, коли постійно тягне на пригоди, приводом для яких може стати будь-що. Головне в такій ситуації – не відкладати задумане, відразу починати докопуватися до істини і втілювати в життя свої мрії та ідеї. І не лише свої... Дід Карпо мав необачність розказати про своє бажання залізти на бігборд за селом, аби хоч раз у житті оглянути околиці з висоти пташиного польоту – і ось уже прибульці піднімають його на бігборд. А разом із ним його кіз. Коза Каша все життя мріяла політати на дельтаплані, навіть не маючи жодного уявлення про цей літальний апарат, – і от уже прибульці прив'язують її до дельтаплану німця Отто. Кущ бузини давно хотів побачити свого київського дядька – і прибульці везуть його до столиці...

«Канікули прибульців із Салатти» – динамічна книга, можна сказати навіть кінематографічна – що не «кадр», то пригода. Діалоги – жваві й з гумором. Герої – оригінальні й добрі. Доки читаєш книгу, не покидає відчуття, що і ти подорожуєш разом із козою Кашею, Го, Гоо і Гооо та кущем бузини в маленькому міжпланетному човнику. І головне – ця подорож приносить задоволення.

АВТОР: Маргарита Стручок, для “Друга Читача”

(http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/8956/)

Нотатник боягуза

*Г.Гагерпун, К. Гагерпун. У страху великі очі.
– Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 144с.*

Боятись не соромно, боятись - незручно, бо всілякі страхи, страшки і побоювання заважають у повсякденному житті. І їжак Карстен знає це з власного досвіду. Він і не приховує цього - раціоналіст по життю, Карстен старанно занотовує в блокнот всі свої щоденні страхи, щоб знати і пам'ятати про них. Власне, як пояснює їжак у зверненні до читачів, ця книга є його літературно оформленим особистим щоденником.

Одного дня їжак потрапляє до родини Мужніх, всі члени якої – тато, мама, дві близнючки і син Інгебрігт, впевнені, що Карстен - хом'як.

Карстен боїться, що, дізнавшись, що він їжак, родина його покине, а тому добре вживається в нову роль. Їжак і хлопчик Інгебрігт стають справжніми друзями, їх об'єднує те, що вони – боягузи.

Родина Мужніх веде кочівний спосіб життя, адже є частиною трупи цирку «Торнадо». Цирк цей не є надто успішним, артистів в ньому небагато і вони не вирізняються талантом. Особливо це стосується родини Мужніх, всі члени якої постійно пробують себе в різних циркових іпостасях і беруть участь в найдивніших номерах, але завжди потерпають невдачу. Нарешті директор цирку втрачає терпець і дає родині останній шанс лишитися у трупі – підготувати до Різдва неймовірний фінальний номер, який здивував би публіку. На цей раз фінальним номером повинна стати акробатична піраміда: всі артисти вдягнуть зелені трико і триматимуть в руках свічки, а тому, хто стоятиме на самому вершечку, на голову вдягнуть зірку. Було єдине «але» – на вершині мав стояти Інгебрігт, який дуже вже боявся висоти. Своїми страхами він ставив під загрозу подальшу циркову долю своєї родини.

Та раптом в цирку починають коїтися дивні речі – кожен вечір в когось з артистів зникає необхідний інвентар – в жонглера м'ячики, у фокусника зникає кролик з капелюха тощо. Номерів все меншає, глядачі обурені і цирк наближається до банкрутства. Близнючки вирішують взятися за розслідування цієї дивної історії і врятувати цирк, знайшовши зловмисника. В помічники вони беруть Інгебрігта і їжача Карстена, які протягом всього розслідування змушені долати свої вже існуючі страхи та відкривати для себе нові.

По ходу сюжету, читач підозрює різних персонажів – групу карликів, російського костюмера Олега, капелюшника-відлюдника, але кінцівка виявиться більш, ніж неочікуваною.

Книга про те, як долаються страхи. Книга про дружбу. Страх, що з другом щось може трапитися, переважає всі інші страхи. Про те, що насильно зробити людину мужньою неможливо. Про те, що страхи є в усіх, а також про те, що деякі з них є надуманими і легко долаються.

В книзі немає ні грама моралізаторства чи нав'язливих повчань дітям. Навпаки - прості істини подаються ненав'язливо і цікаво, вони вдало вплетені в детективний сюжет і жодним чином не «випадають» з загального контексту.

Цю книгу норвезький письменник Клаус Гагерпун, відомий українським читачам своїми повістями про хлопчика Маркуса, написав разом з донькою Ганною. Переклала твір з норвезької мови Галина Кирпа, а значить про якість перекладу хвилюватися не доведеться. Незвичні ілюстрації створила Оляна Рута.

АВТОР: Марія Семенченко

КНИЖЕНЯ

Блог про дитячі книги

www.knyzhenya.livejournal.com

Спецпроект

Зайчикові Дні

ІЛЮСТРАЦІЯ: Оксана Обертій

Чи носять шапку зайчики?

На це та інші важливі питання
відповідає відомий
зайчикознавець -
письменник

Іван Андрусяк

**Правдивість відповідей
підтверджено Асоціацією зайчиків
світу*

Щоб все було чесно, домовилися зустрітися на нейтральній території – в зайчиковій хатці. Зайчики щонайсериознішим чином хотіли бути присутніми при відповідях, ну там, щоб все було об'єктивно і правдиво. Вони наварили смачного какао і напекли морквяного печива.

Зайчики наполягли, щоб відповіді були у письмовому вигляді – щоб зберегти їх для нащадків, та перерахувати час від часу під настрій. А так як зайчики не люблять писати, а переважно – читати, то і папір вони шукали досить довго.

На стіл перед паном Іваном був покладений аркуш, на який зайчики тут-таки приліпили фото письменника і засвідчили листок чорнильною кляксою-печаткою. Потім в хід пішла картонка, на яку вухасті ставили чашки з гарячи какао, картонки, які за 10 хвилин до того були міцної коробкою, в якій зайчики зберігали моркву і цукерки. І нарешті, той, що мав найменші вушка, знайшов в кутку гарний папірець, дарма що заляпаний чорнилом і через це пожмаканий і пожбурений в кут. Зайчики тут же розгладили його своїми м'якими лапками, поклали перед паном Іваном і розсілися навкруги з какао і печивим.

Відповідями зайчики лишилися більш ніж задоволені.

З чого складаються зайчики?

Зайчики не складаються, а вкладаються. Точніше, мостяться. Але, це буває лише тоді, коли зайчик набігається так, що йому вистачає сил лише на те, щоб одне вушко постелити, а іншим укритися. Ото коли вкривається – тоді він і має кілька секунд на те, щоб моститися.

Ну або тоді, коли тато чи мама читають йому перед сном зайчикову книжечку. Ото доки тато чи мама ляже поруч, доки книжечку розкриє на потрібній сторінці – доти зайчик і моститься. А коли вже почнеться читання – тоді все, вмовстився...

Про що думають зайчики перед сном?

Тут є кілька варіантів:

- а) про моркву і капусту – ням-ням; іноді навіть про цибулю й часник – пхе-пфу;
- б) про вовка, який зайчика сьогодні не наздогнав і завтра не наздожене; це добре, але вовка все ж трохи жаль – він-бо такий самотній;
- в) про того зайчика, який живе у зайчиковій книжечці – чим він схожий і чим не схожий на нашого зайчика;
- г) ні про що не думають, бо не встигають – якщо зайчик за день добряче набігався, то він одне вушко постелить, іншим укриється, до тата чи мами пригорнеться – і за секунду вже спить...

Чи варто боятись зайчиків?

Якщо ви Дибайло – то звісно! Коли зайчики починають чеберяти вушками – для Дибайлів це ду-у-уже страшно!

А якщо не Дибайло – то як собі хочете. Я б порадив бодай раз – для різноманітності – спробувати побоятися. Повірте, це буде дуже весело!

А кого варто боятися?

Можна вовка. Але краще боятися самого себе.

А чому?

Бо на цьому світі немає звіра, страшнішого за людину. Це правда... І це, на жаль, дуже серйозно!

Чи можна подружитись із зайчиком і як?

Спробуйте йому усміхнутися. Навіть якщо Ви вовк – у Вас є шанс...

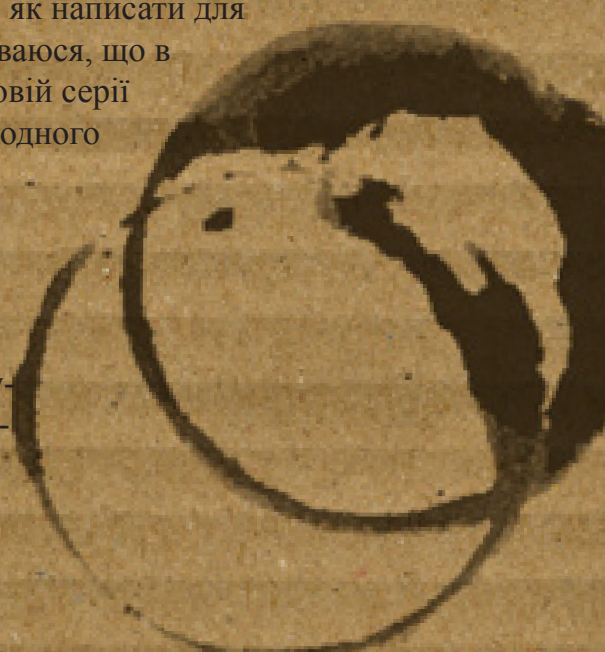
У Вас є знайомі зайчики? Як Ви з ними познайомились?

Зі своїми зайчиками я познайомився тоді, коли приходив забирати їх із пологового будинку... Ні, тоді я їх уперше побачив – а познайомився раніше, коли вони ще жили у своєї мами в животикі і буцалися. Прикладу вухо до животика, а зайчик звідти буц – і сміється!

А потім я ще з багатьма зайчиками познайомився, коли написав «Зайчикову книжечку» і «Хто боїться Зайчиків». Багатьом зайчикам ці книжечки сподобалися, і вони просили, щоб я написав для них щось іще. Тому я не мав іншої ради, як написати для них ще одну книжечку – «Хочу бути зайчиком». Сподіваюся, що в новому році вона вийде – у видавництві «Грані-Т» в новій серії «Книготерапія». Я дуже старався – і хочу вірити, що жодного зайчика вона не розчарує.

Зайчики носять шапки?

Узимку мусять носити – бо тато й мама лаятимуть. Тато й мама мусять наглядати, щоб зайчики не позастуджувалися. Навіть якщо це й незручно, бо вуха заважають...

А рукавички?

Рукавички неодмінно! Бо в рукавичках так само живуть дуже кумедні зайчики – треба лише вміти їх звідти «видобути». Якщо не знаєте, як це робиться, приходьте на мої автограф-сесії або зустрічі із зайчиками-школяриками, які мало не щотижня організовує видавництво «Грані-Т» (там працюють великі друзі зайчиків!) – і я покажу...

Чим можна потішити зайчика, окрім моркви і яблучної кори?

Насправді яблучка кора не така вже й смачна. Звісно, якщо нічого іншого немає, то і її доводиться гризти... Але краще давайте морквинку!

Якому подарунку зайчики зрадіють найбільше?

Книжечці, звісно! Адже книжка – це для будь-кого найкращий подарунок. Навіть для вовка!

Чи можна зустріти зайчика у місті і як його впізнати?

Дуже просто! Ви зранку вийдіть до дитячого садочка чи до школи, де є молодші класи, і по-стійте трохи біля воріт, поспостерігайте. Одразу помітите: в когось вушка з-під шапки визи-рають, у когось хвостик із-під курточки, а хтось стрибає так прудко, що жоден вовк не наздо-жене...

Яких «книжкових» зайчиків Ви любите?

Усіх люблю! Навіть розбишакуватих... От «книжкові» кролики, хоч вони й родичі, частень-ко носа деруть – а зайчики ні, вони добрі навіть тоді, коли трохи капосні.

Нестайків зайчик Кося Вухань мені дуже подобається! І в Дмитра Пав-личка – коли він ще вмів писати гарні книжки, а не той жах, який він пише тепер, – був чудовезний вірш «Хтось постукав уночі...» У тому вірші живе один із найкращих «книжкових» зайчиків, з якими я знайомий!

Як еволюціонували зайчики в книжках – від народних казок до су-часних? Чи це вже зовсім інше покоління зайчат прийшло?

Звісно, все в житті міняється, і зайчики теж. Але все ж є вічні цінності – такі як любов, добро, краса, ніжність, усмішка, – які й у народних казках із зайчиками асоціювалися, й нині асоціюються. А те, що зайчики нині стали набагато розумніші й уже мало не від народження вміють користува-тися комп'ютером і мобільним телефоном, – це, звісно, свідчить про нове покоління, але за великим рахунком усе це – дрібниці, порівняно з отим, головним... **в**

КНИЖЕНЯ

Блог про дитячі книги

www.knyzhenya.livejournal.com

Хто боїться зайчиків?

Образ зайчика прийшов в авторську дитячу літературу з народної творчості. І з того часу не втрачає своєї актуальності.

І якщо в когось зайчики і кролики в дитячих книжках і досі асоціюються з істотами полохливими або хвалькуватими, то варто почитати книжки сучасних авторів, аби простежити, наскільки сьогодні образ книжкового зайчика еволюціонував – з несміливих і хвалькуватих у самостійних, досвідчених, цікавих, а то й зовсім бешкетників.

Всеволод Нестайко «Дивовижні пригоди в Лісовій школі», «Найновіші пригоди Колі Колючки та Косі Вуханя», «В Країні сонячних зайчиків»

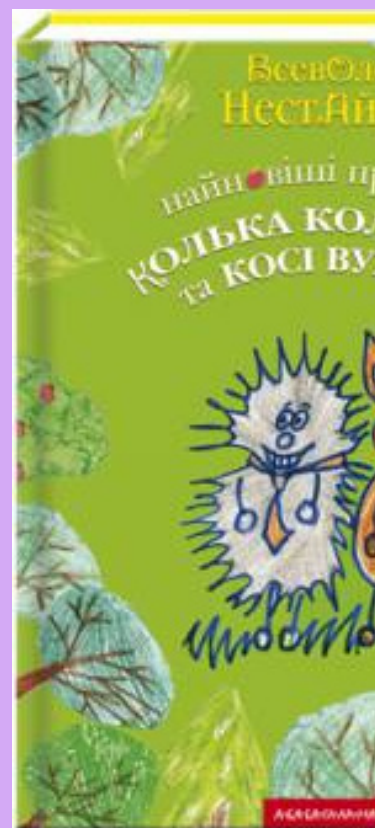
Якщо спробувати згадати якусь дитячу книжку, в якій фігурують зайчики, то чи не найперше на думку спадає книжка Всеволода Нестайка «В Країні сонячних зайчиків». Ця повість є однією з найперших надрукованих повістей Всеволода Нестайка, і побачила світ вона в далекому 1959 році. З того часу твір перекладено більш як двадцятьма мовами світу і перевидано більш ніж п'ятнадцять разів.

Читачам так припала до смаку повість, що вони просили продовження. Таким чином, письменник написав ще дві книжки – «Незнайомка з Країни сонячних зайчиків» та «В Країні

місячних зайчиків».

Усі три повісті у вигляді трилогії вперше побачили світ в 1994 році. Сьогодні «В Країні сонячних зайчиків» купують так само активно, як і колись, і майже в кожній книгарні ці книжки без проблем можна віднайти на полицях.

Фігурують зайчики і в книжках Нестайка «Дивовижні пригоди в Лісовій школі» та в «Найновіших пригодах Колі Колючки та Косі Вуханя», а точніше зайчик-бешкетник – Кося Вухань. Це веселі шкільні пригоди, тільки замість хлопчиків і дівчаток в школі (Лісовій, ясна річ) навчаються різноманітні звірі, проте все решта – як у людей: дружба, зрада, розчарування, неймовірні пригоди, вчителі та багато іншого.

«Найновіші пригоди Колі Колючки та Косі Вуханя» цікаві ще й тим, що проілюстрували книжку діти, а не професійний художник.

Наталка Малетич «Про зайчика-забудька та інші історії», Грані-Т

Писати для найменших – справа не з легких. Тут потрібно врахувати безліч нюансів: аби і текст був цікавим і зрозумілим, але не примітивним і без зайвої «со-лодкості», щоб і не дуже коротким, але і не задовгим – бо дитина знудиться. І головне – повчальним, таким, який би давав нові знання дитині, допомагав пізнавати світ, але без прямої, нав'язливої дидактичності. За словами авторки, книжечка розрахована на малюків 3-5 років.

Наталка Малетич – журналіст зі стажем, а ще мама доньки Вітусі. Можливо, саме тому її дитяча книжка написана лаконічно, влучно і по темі. Її головний читач – власна донька, яка не лише допомагала мамі у вигадуванні історій, не лише надихала її, а й спробувала проілюструвати книжку – окрім ілюстрацій художниці Ольги Гаврилової, в книжці є й малюнки маленької Вікторії.

«Про зайчика-забудька та інші історії» складається з 9 історій про різноманітних зайчиків, та, як бонус, з трьох казок про каштанчик, парасольку та голодний пилосмок.

Оповідання – це короткі історії, що їх розповідає Рожевий Зайчик перед сном Вітусі. Є тут історії про Зайчика-Полохайчика, який боявся всього на світі і, побачивши маленького павучка, здіймав лемент на весь світ, і про Зайчика-Скупердяйчика, який не лише не ділився з братами

і сестрами цукерками, а ще й мамою, бо вважав маму лише своєю, і про Зайчика-Лінюха-Невмійка, і про Зайчика-Забудька, і про Зайчика-Всюдиносাপхайчика. Всі ці зайчики відрізняються рисами чи поведінкою, характерними для багатьох маленьких дітей.

Рожевий Зайчик, розповідаючи ці оповідки, дає зрозуміти Вітусі (і всім малюкам), що саме потрібно легко і невимушено змінити в своїй поведінці чи характері. Слухаючи ту чи іншу оповідку, Вітуса перестає боятися павучків, не забуває чистити зуби перед сном, молитися Богу, а також розуміє, що мама не лише її, а ще й татова, дядькова та бабусі з дідусем.

Хороша і зрозуміла книжка для малечі. Ідеальна для вечірнього читання перед сном. Саме тому, певне, вона здобула перемогу в конкурсі на найкращі прозові твори для дітей молодшого, середнього та старшого шкільного віку «Золотий лелека».

Іван Андрусяк

Іван Андрусяк «Зайчикова книжечка», «Хто боїться зайчиків», Грані-Т

«Хто боїться зайчиків» – одна з дитячих книжок поета, прозаїка, перекладача й редактора Івана Андрусяка.

Ця книжка цікава з багатьох причин. По-перше, за цей твір Іван Андрусяк здобув першу премію конкурсу «Золотий лелека» в номінації «твори для дошкільнят і молодших школярів». По-друге, ця книжка була в Довгому списку цьогорічної «Книги року Бі-Бі-Сі». По-третє, вона сама по собі є досить оригінальною і цікавою – книжка-гра.

Це книжка для родинного читання, адже в ній окрім розповіді про щасливу сім'ю Дибайлів, які бояться зайчиків, подано безліч інструкцій щодо різних ігор і забавок. Книжка чудернацька, весела і затишна, а також дуже практична, якщо мова йде про те, чим і як зайняти малечу. Варто також відзначити цікаві, осінньо-сонячні ілюстрації Уляни Мельникової.

«Зайчикова книжечка» – для найменших. Складається вона з коротких історій з життя зайчика, та проілюстрована щонайкраще для малюків – у стилі наївного мистецтва, близького до дитячої творчості. Складається книжечка з восьми невеличких оповідок, написаних римованою прозою, а тому читається легко, як вірш. Тут і про пригоди зайчика у місті, і про те, як зайчик грав у футбол, і про капустяні грядки (куди ж без них), і про квіти, які здалися зайчику не надто потрібними на грядках, але зрештою він помилився, про халепу, з якої можуть врятувати лише друзі, тощо.

Іван Андрусяк – тато трьох дітей, а отже всі його дитячі книжки пройшли «експертну» перевірку і носять на собі знак якості «Перевірено власними дітьми». Більше того, за словами письменника, ідеї для книжок народжуються саме «у спілкуванні з малявками», зокрема, у випадку з «Хто боїться зайчиків» спочатку виникли ігри, в які пан Іван бавився зі своїми дітьми, а вже з ігор і забавок «виросла» книжка про сім'ю Дибайлів, а зовсім не навпаки.

Іван Малкович, Софія Ус «Велике місто, маленький зайчик, або Мед для мами», А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

Ця книжка відразу привертає до себе увагу – звичайно ж, ілюстраціями. На обкладинці жовтогарячого кольору, а точніше – медового, мама-зайчик обнімає щасливе зайченя.

Софія Ус для цієї книжки створила ніжні і зворушливі ілюстрації, виконані олією та акварелями. Сама ж історія розповідає про маленького Зайчика, який вирушив за медом для своєї мами, бо вона захворіла. Але місто виявилось завеликим для такого

маленького Зайчика і він заблукав...

Звичайно, ця книжка має щасливу кінцівку, та й сама сповнена добра – всі, кого Зайчик зустрічає на своєму шляху, так чи інакше допомагають йому. Крім того, він знаходить собі Друга, а ще – таки купує сліок меду для Мами. Крім того, місто в книжці дуже вже нагадує Львів – тут художниця постаралася.

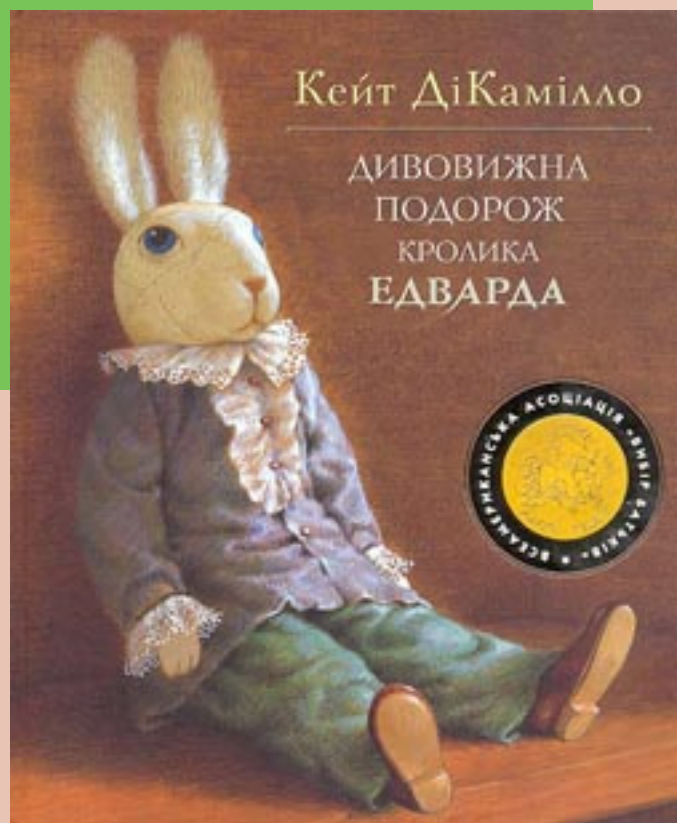
Оповідка разом з ілюстраціями залишають по собі медовий післясмак – теплий, солодкий і ніжний. Така книжка стане гарним подарунком не лише дітям, а й дорослим, а найбільше – самому собі. Крім того, існує і англійський варіант книжки: англійською мовою її переклала Катерина Ющенко.

Кейт ДіКамілло «Дивовижна подорож Кролика Едварда», Махаон-Україна

Останнім часом книжки американської письменниці Кейт ДіКамілло активно перекладаються українською мовою. Особливої популярності вони набули після виходу в прокат мультфільму «Пригоди Деспера» за однойменною книжкою письменниці.

Дитячі книжки письменниці - не з легких, дехто навіть називає їх депресивними. Часом в її творах усе трапляється не найгіршим чином, але все ж таки не зовсім так, як би того хотілося. Вони глибокі, зворушливі і правдиві, і часом по-хорошому шокують навіть дорослих, змушують замислитися про ті речі, які від дітей, як правило, приховують.

«Дивовижна подорож кролика Едварда» - абсолютно в стилі ДіКамілло. З напруже-

ним сюжетом і сумовитим настроєм. Розрахована, скоріше, на дітей років від 10-12, проте можна читати і молодшим дітям, але з батьками, щоб ті могли пояснити деякі речі.

Це історія про любов, егоїзм, самотність, про співчуття і жорстокість, про те, як в одну мить можна все втратити, натомість віднайти щось значно дорожче – вміння любити.

Починається книжка з того, що бабуся подарувала онучці Абелін дивного іграшкового кролика на ім'я Едвард, зробленого з найтоншої порцеляни, з цілим гардеробом вишуканого одягу і навіть із золотим годинником на ланцюжку. Абелін страшенно любила свого кролика, натомість той нікого не любив. Якось Абелін із батьками вирушила в морську подорож, і кролик Едвард, впавши за борт, опинився на самому дні океану.

Його виловив старий рибалка. Звідси починається довга і нелегка подорож кролика додому, а також радикальні зміни в його серці і думках.

Протягом мандрівки Едвард потрапляє у руки різних людей - добрих і злих, шляхетних і підступних. Зрештою, серце Едварда стало м'яким, він навчився любити і відповідати любов'ю на любов.

Цікаво, що це не зовсім казка у її класичному розумінні, кролик сам не рухається, не розмовляє, а лише розмірковує і переживає, непомітно для зовнішнього світу.

**Іван Малкович, Леонід
Куліш-Зіньків, Платон
Воронько «Абетка»,
А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА**

Це чи не найвідоміша книжка видавництва

Івана Малковича, яка вважається «брендовою» книжкою видавництва, адже саме з неї почалася історія «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

Це не зовсім книжка про зайчиків, але вона відразу впадає у вічі своєю червоною обкладинкою, по центру якої стоїть намальований Костем Лавро зворушливий зайчик.

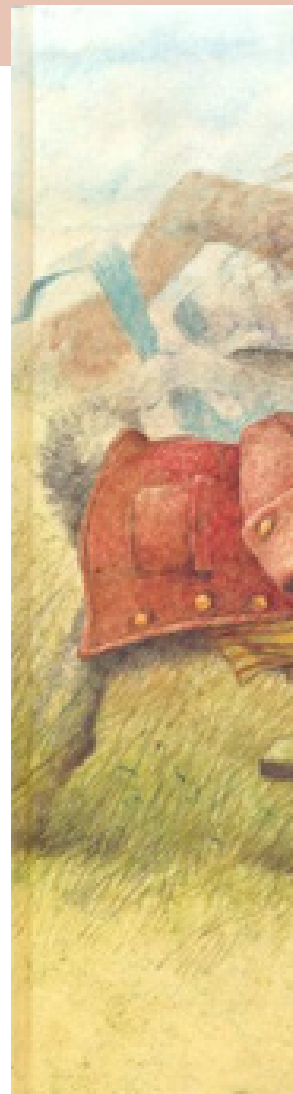
Ця «Абетка» вартує того, аби її купити – і не лише через прекрасні ілюстрації головного художника видавництва, знаного і далеко за межами України. Це, по-перше, все-таки абетка. До книги увійшли популярні вірші, відомі багатьом поколінням українських дітей, а також нові твори. Упорядником виступив Іван Малкович.

«Абетка» настільки популярна, що кожного року перевидається, а свого часу здобула низку нагород – Гран-прі імені Івана Федорова конкурсу

А Б Е Т К А

А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

«Мистецтво книги»; першу премію Форуму видавців України (1999), титул «Найкраще дитяче видання 1999 року» на «Книзі року» та інші.

Женев'єва Юр'є, книжки з серії «Жили собі кролики», Махаон-Україна

Це серія книжок про велику кролячу сім'ю - татуса Онисима, тітоньку Цинію та п'ятьох кумедних кроленят, з яким повсякчас трапляються дивовижні пригоди.

До серії увійшли книжки «Урок малювання», «Ура, летимо!», «Веселий карнавал», «Свято повного місяця», «Великі перегони», «Зустріч з піратами» та інші. Книжки французької авторки сповнені гумору та пригод,

Льюїс Керролл «Аліса в Країні Чудес», Махаон-Україна

Ця книга також потрапила в наш список, хоча білий кролик в ній відіграє не головну роль, але, якщо бути справедливими, і не останню. А що, якби він не пробіг повз Алісу на початку книги? То ж бо й воно!

Книгу про Алісу сьогодні в книгарнях можна підібрати до смаку і гаманця – відразу кілька видавництв останніми роками видали цей твір Керролла – в різних перекладах та з різними ілюстраціями, а якщо до цього додати російськомовні видання, то книг набереться на окрему десятку.

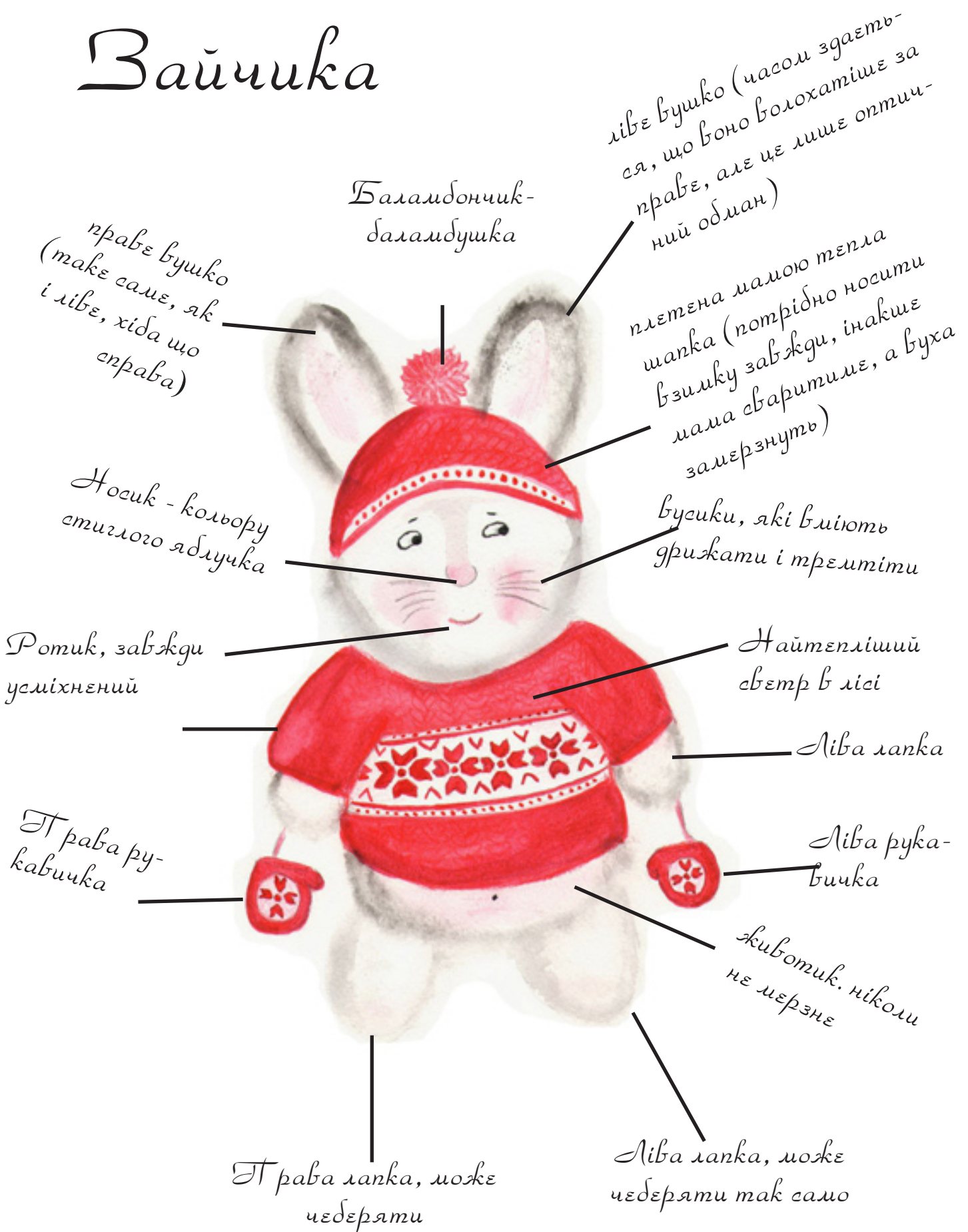
Ця ж книга вирізняється чудовими ілюстраціями австралійського художника Роберта Інґпена, які дуже приємно роздивлятися **в**.

АВТОР: Марія Семенченко, для “Главреда”

(<http://ua.glavred.info/archive/2011/02/11/170302-2.html>)

Анатомія Зайчика

КНИЖЕНЯ

Блог про дитячі книги

www.knyzhenya.livejournal.com

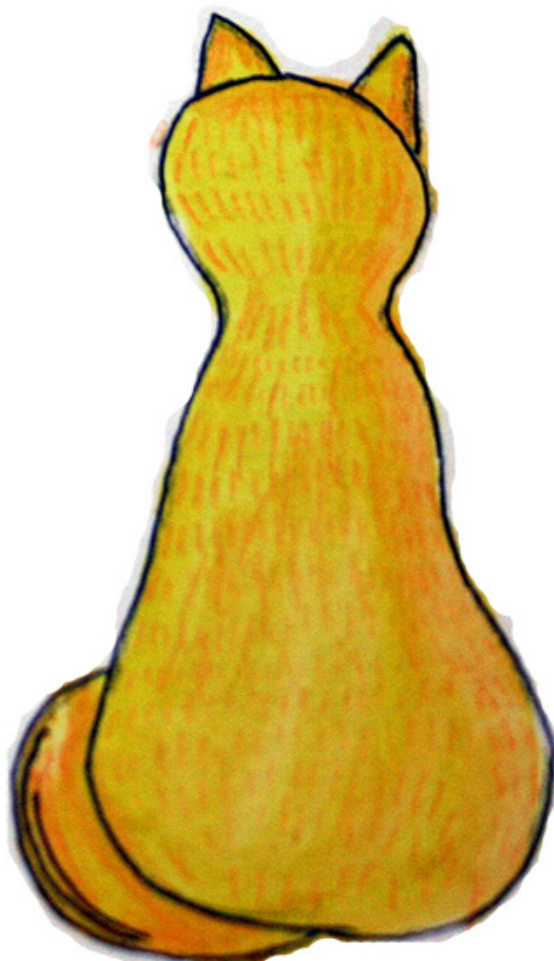

ЧИТАНКА

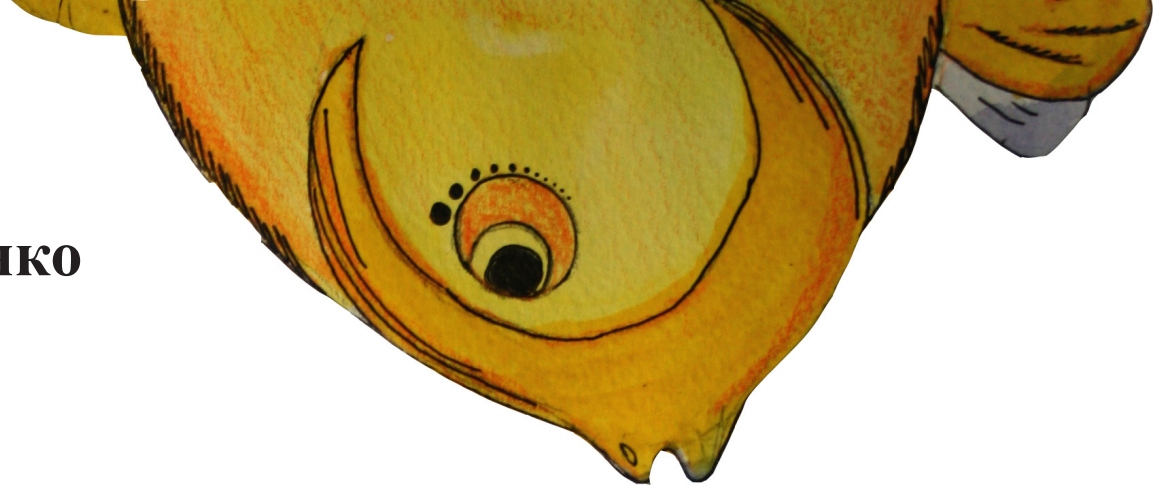
Олена Максименко

Тетяна Щербаченко

Тетяна Винник

Олена
Максименко

Місячна Соната

(Хелені)

Там місячні риби танцюють в тумані,
В глибинах вулкану ховають казки.
З очима бузковими місячні пані
Говорять із місячним Духом Ріки.

Там місячні булки із місячним маком
Під місячним небом печуть чаклуни.
І місячні виють ночами собаки,
На землю скидаючи місячні сні.

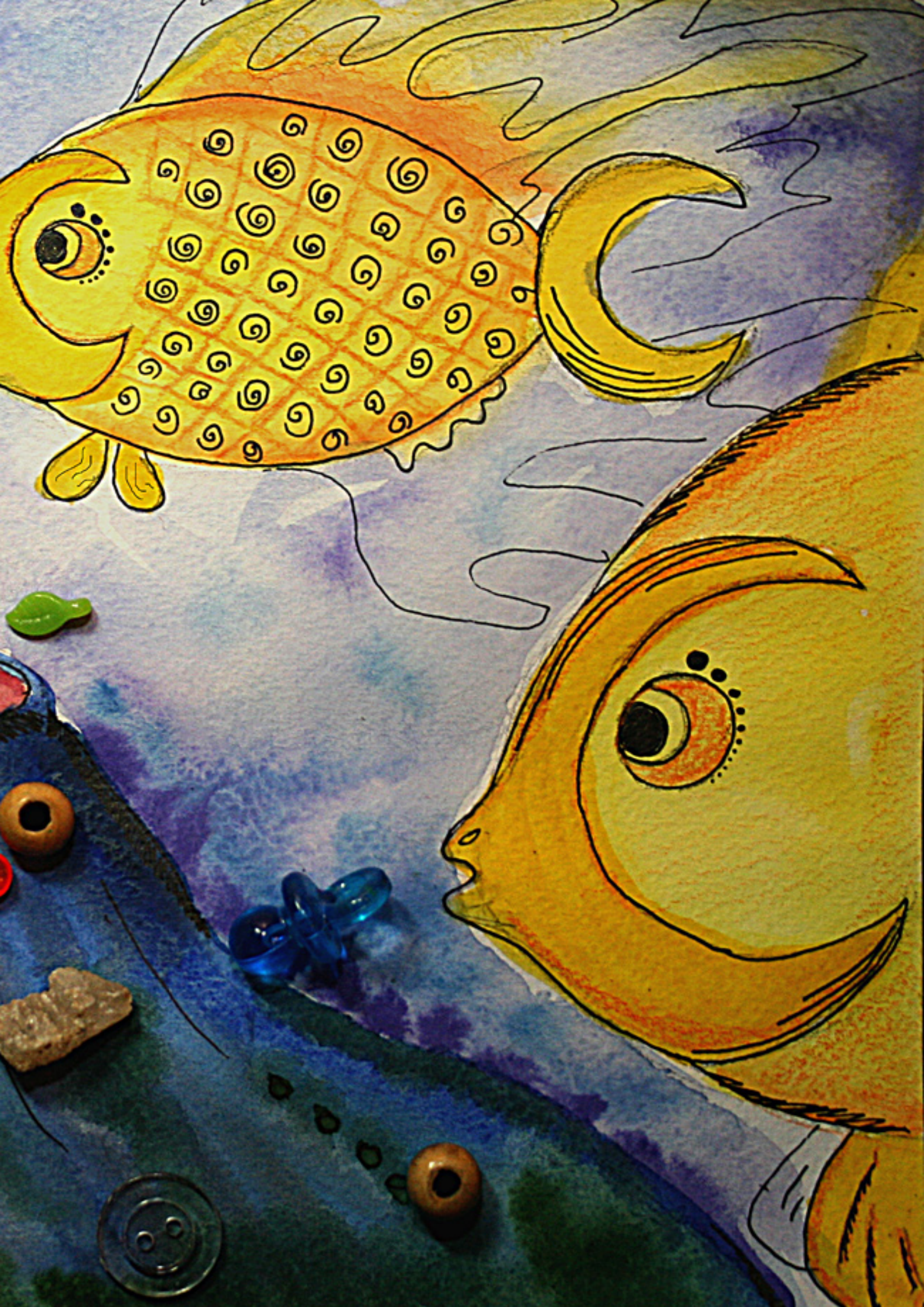
Там місячний Кіт своїй місячній Миші
У ліжко приносить із кавою сир,
І місячний Дехто сьогодні напише
Свій дивний віршований місячний твір.

Про Тхора

Це було о тій порі,
Коли звірі сплять в норі –
Сплять ведмеді, сплять лисиці;
Білки сплять і сплять синиці.

В яслах вівці сплять й ягнята,
В ліжках – діти, мами й тата...
Нишпорить при сяйві зір
Хитрий звір на ймення Тхір.

Нишпорить по норах, дуплах,
Яслах, ліжках й різних кублах,
У ставок поткнув свій ніс –
Ледь сухим забрав свій хвіст...

Тхір не мав в думках лихого –
Таж безсоння у малого!
Він всю ніч блукає світом –
Хоч би з ким поговорити!

Третю ніч йому не спиться...
Раптом з двору вийшла Киця:
«Я нічним є гордим звіром!
Знаю, де є масло з сиром...»

Хвіст-у-хвіст, душа у душу
Веселились друзі дуже:
У коморі до світання
Лад наводили старанно:

Зайвий сир, ковбаску й гречку
Тхір і Киця з'їли гречно.
«А тараньку та яєчню
На ніч лишимо прийдешню!»

Тхір весь день проспав, як камінь,
На смугастому дивані...
«Не самотній буду й ситий
Всеньку ніч блукати світом...»

Полярна бурчалка

Мене колесатимуть білі ведмеді,
І пустять погрітись у сніжну нору.
Я їстиму рибу і спатиму в пледі,
Під спину підклавши кору.

З пінгвінами йтиму щодня на зарядку,
Й мороз приручу, як у пічці вогонь...
Моржів наuchu я співати колядки
І каву лизати з долонь...

І мову песців я почну розуміти,
І з білками булки пектиму в дуплі...
І будуть у снах мені бачитись квіти
На ранньовесняній землі.

Тетяна ЩЕРБАЧЕНКО

Лапка мами їжачка
Пригортає до бочка
Голочки на спинці сина
Їй м'якіші за пір'їну.

Новорічна казка

АВТОР: Тетяна Винник

Мій дорогий читачу, чи повіриш ти, що казки самі мене знаходять?!

Нещодавно я поспішала додому, бідкалася, що не встигаю приготувати святкову вечерю. Це було напередодні Нового року. Не пригадую, чому барилася, але достеменно знаю, що надворі вже вечоріло. Я була виснажена передсвятковими справами, та ще й несла більші за себе сумки! Аж раптом мені назустріч іде... казка.

— Візьми мене з собою, — каже. — Слухала по радіо прогноз погоди... морози передають до тридцяти градусів. Замерзну і обернуся на клубочок снігу. У світі поменшає на одну казку...

А сама вона — невеличка, оченята сині-сині, мабуть, посиніли від холоду, а голови майже не видно — так шаликом закутана, у білому пухнастому кошуку, на руках червоні рукавички. Чесно кажу — спершу я завагалася. У мене сумки важкі, а тут іще й казка на руки проситься...

— А ти чого тут дибуляєш?! — запитала я учительським голосом, аж самій смішно стало. — У таку погоду хазяїн собаку на вулицю не вижене. Та й ніч не за горами. — і прискіпливо оглянувши, додала. — Може, ти шкідлива... чи з дому втекла?!

— Я нічия. — ображено прожебоніла казка, опустивши сині-сині оченята, і так жалібно в очі заглянула, що я розчулилась:

— Хіба таке буває?

— Ми, казки, живемо на зірках. А сьогодні мою зірку розколихала Баба яга, пролітаючи на мітлі. Моя зірка впала на землю і погасла. Тепер я блукаю засніженими вулицями і шукаю когось, хто б зміг мені допомогти.

— Гарзд. Візьму тебе з собою, але пообіцяй бути чемною. — серйозно глянула я. — У мене є син... І йому буде з ким гратися, доки я поратимусь по господарству.

Казка заплескала в долоні і її обличчя проясніло

Привела я казку додому. А син мій, Даник, не зустрічає мене на порозі: мовляв, мамо, а що ти мені принесла?!

— Кахи-кахи! — лунає з кімнати.

— Оце так свято! — засумувала я. — І ялинка ще не прикрашена...

— Не переживай, — мовила вслід мені казка, коли я під-

ходила до кухні, але я змовчала, потупивши погляд.

Довго порядкувала на кухні, забувши про все. А коли прочинила у кімнату двері – побачила...

Прикрашену ялинку. Вона стояла у кутку, урочисто тримаючи на своїх розлогих гілках скляні кульки, срібlistий дощик, плюшевого ведмедика, відважного лицаря, старого мухомора, хатку на курячих ніжках (з якої, очевидно, вилетіла та сама Баба яга, котра збила зірку моєї гості), і вся лісова красуня мінилася різнокольоровими гірляндами. А поруч стояв Дід Мороз і Снігуронька.

– У цьому році ялинка видалася на славу! – мовив Дід Мороз і костур у його руках заіскрився.

– І зірка твоя, казко, не погасла, а сяє он – аж на самісінькому вершечку ялинки! – усміхнулася Снігуронька.

– І Бабу ягу ми в хатці на курячих ніжках зачинили, аби своєю мітлою у новорічну ніч більше ніякої зірки не збила! – зраділа казка.

– І для тебе, хлопче, теж у нас є подарунок, – сказав Дід Мороз. – Подобається тобі кінь, що висить он на тій гіллі?

Даник не встиг і слова мовити.

– Знаю, що подобається. Я вмію читати думки, отже знаю усі дитячі бажання. – стукнув костуром Дід Мороз, і кінь, що висів на ялинці, ожив. Вже за мить він стояв посеред кімнати.

– Це непростий кінь, – пояснив Дід Мороз. – А чарівний. Він покаже тобі зірки, на яких живуть казки.

І тут я хотіла заборонити синові сідати на коня, але нічого не могла сказати, ніби заворожена. Даник міцно ухопився за гриву, і кінь вистрибнув у вікно. Я бачила, як кінь біжить по мерехтливому небі й кожна зірка вітається з ним, ніби знає його вже тисячі років.

– З висоти світ здається іграшковим! – вигукнув Даник. – А мама схожа на піщинку!

– Тримайся міцніше! – обернувся на бігу кінь. – Ми наближаємося до зоряного водограю!

– Чудасія! – мовив Даник.

Перед ним розчахнулося безліч зірок, на кожній з яких сиділа своя

казка.

- Привіт, Колобок! – вигукнув Даник до зірки, на якій сидів Колобок.
- Привіт, друже! Я від бабусі втік, від дідуся втік... І з тобою не можу довго розмовляти, адже в іншу казку поспішаю дуже.
- Ми обов'язково побачимось! – егеgekнув услід Даник, оглядаючи і Червону шапочку, і Лисичку-сестричку, і семеро козенят, кожен з яких летів на своїй зірці.
- Нам пора додому! – засопів кінь і вмить стрілою влетів у вікно.

Нарешті я отямилася і зайшла у кімнату.

– Мамуню, я бачив зоряний водограй! – обійняв мене Даник.

– Ви вже і ялинку прикрасили. – усмінулася я, але Даник міцніше мене обіймав, зачаровано оглядаючи новорічну красуню.

Мій любий читачу, з того часу я зрозуміла, що не помилилася. Тепер я знаю, що нашому домі є місце і для казки. **b**

ІЛЮСТРАЦІЇ: Марія СЕМЕНЧЕНКО

BOOKa

відкрита до співпраці!

Пишіть, малюйте, надсилайте враження від книжок та ілюстрацій, дискутуйте, діліться своїми оповіданнями, казками та віршиками!

E-mail: booka.magazine@gmail.com

www.knyzhenya.livejournal.com

